

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

[Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı]

[Müzik Eğitimi Bilim Dalı]

[Yüksek Lisans Tezi]

[KABAK KEMANE EĞİTİMİNDE AÇIŞ ÇALIŞMALARININ KULLANIM
DURUMLARININ İNCELENMESİ]

[Mehmet Onur ERDEN]

ORCID: [0000-0002-4441-3670]

Danışman

[Doç. Dr. Soner ALGI]

ORCID: [0000-0002-2354-2844]

Konya -[2023]

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR)

Bu çalışmamı gerçekleştirirken daima yanımda olup beni bu günlere getiren ve Kahramanmaraş depreminde vefat eden annem Şükran ERDEN ve babam Ali ERDEN'e, bana ışık tutan ve sabırla yol gösteren tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Soner ALGI' ya, kabak kemane çalışmalarına destek veren Sayın Prof. Dr. Attila ÖZDEK'e, üzerimde emeği olan değerli hocalarıma ve aynı zamanda araştırma veri toplama aşamasında görüşleriyle katkıda bulunan öğretim elemanlarına teşekkürlerimi sunarım.

[Mehmet Onur ERDEN]

[Mayıs 2023]

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ (TEŞEKKÜR).....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	iv
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	v
KISALTMALAR.....	vi
THM: Türk Halk Müziği.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4.Sayıtlılar (Varsayımlar).....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar	3
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
3. YÖNTEM.....	13
3.1. Araştırmanın Modeli	13
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	13
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	13
3.4. Verilerin Toplanması.....	14
3.6. Verilerin Analizi.....	14
4. BULGULAR	15
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	34
5.1. Tartışma.....	34
5.2. Sonuç	35
5.3. Öneriler.....	37
KAYNAKLAR.....	38
EKLER.....	40

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Kabak Kemane Eğitiminde Açış Çalışmalarının Kullanım Durumlarının İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **56** sayfalık kısmına ilişkin, **23/05/2023** tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%17** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

23/05/2023

Mehmet Onur ERDEN

Doç. Dr. Soner ALGI

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklarlistesine eklendiğini beyan ederim.

[23/05/2023]

[Mehmet Onur ERDEN]

KISALTMALAR

THM: Türk Halk Müziği

TRT: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

TSM: Türk Sanat Müziği

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
[Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı]
[Müzik Eğitimi Bilim Dalı]
[Yüksek Lisans Tezi]

[KABAK KEMANE EĞİTİMDE AÇIŞ ÇALIŞMALARININ KULLANIM DURUMLARININ İNCELENMESİ]

[Mehmet Onur ERDEN]

Yaylı bir Türk çalgısı olması bakımından kabak kemane THM icralarında önemli bir yere sahiptir. Geçmiş yıllarda sadece teke yöresinin türkülerine eşlik edilen bir renk saz olarak görülen kabak kemane, günümüzde teknolojik imkanların artması ve icraclarının çoğalması sebebiyle yaygınlaşmakla beraber kullanım alanları da artmış, THM'nin her yöresinden eserler seslendirilmeye başlanmıştır. Kabak kemanenin her geçen gün daha fazla tanınması ve toplumda yaygınlaşmasıyla bu alanda eğitim veren kurumların sayısında artış görülmektedir. Kabak kemanede çalgı eğitimi ülkemizde bulunan konservatuvar ve güzel sanatlar liselerinde uygulanmaktadır.

Bu çalışma Türkiye'de bulunan lisans düzeyindeki konservatuvarlarda kabak kemane açış eğitiminin kullanım durumlarını inceleyerek ortaya koymayı, varsa eksik yönlerini bularak kabak kemane eğitimi ve icrasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmada konu çerçevesinde daha önce yapılmış çalışmalar literatürden taranmıştır. Türkiye'de lisans düzeyindeki konservatuvarlarda kabak kemane eğitimi veren alanında uzman öğretim elemanlarıyla -ulaşabildiğimiz düzeyde- yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Buradan elde edilen sonuçlar tüm yönleriyle incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Elde edilen bulgu ve sonuçlar ışığında; açış eğitiminin usta-çırak ilişkisi temelinde ilerlediği saptanmıştır. Kabak kemanede açış yapabilmek için icracının ezgi dağarcığının geniş olması, yöre ve eser bilgisinin üst düzeyde olması, makam bilgisinin olması ve kabak kemaneye teknik açıdan hakim olması gibi üst düzey kazanımlar gerektiği düşünülmektedir. Buna bağlı olarak açış yaparken kullanılan vibrato, gilissando gibi süsleme tekniklerini icra etmek için sağ ve sol el ince kaslarının gelişmiş olması gerektiği düşünülmektedir. Bu bakımdan başlangıç aşaması için açış eğitiminin uzmanlarca uygun görülmediği sonucuna varılmıştır. Açış eğitiminin her Konservatuvarda farklı ilerlediği görülmüş, ortak bir ölçme değerlendirme şablonu olmadığı saptanmıştır. Kabak kemanede açış eğitimiyle ilgili literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış ve konu üzerinde kaynakların kısıtlı olduğu anlaşılmıştır. Bu çalışma gibi konu üzerinde yapılacak her çalışmanın kabak kemane eğitimi ve icrasına yönelik literatüre ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kemane, Kemane Eğitimi, Açış, Taksim, Türk Halk Müziği

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Educational Sciences
Music Education Program
Master Thesis

INVESTIGATION OF USE CASES OF UNMETERED SPESIFIC INTRO STUDIES IN KABAK KEMANE EDUCATION Mehmet Onur ERDEN

The kabak kemane, as a bowed Turkish instrument, holds an important place in Turkish Classical Music (THM) performances. In the past, it was considered a regional instrument solely accompanying the folk songs of the Teke region. However, with the increase in technological advancements and the growing number of performers, the kabak kemane has become more widespread, and its areas of use have expanded. Nowadays, pieces from all regions of THM are being performed with the kabak kemane. As the recognition and popularity of the kabak kemane continue to grow within society, there has been an increase in the number of educational institutions offering training in this field. Instrumental education for the kabak kemane is provided in conservatories and fine arts high schools in our country.

This study aims to examine the usage of kabak kemane opening training in undergraduate-level conservatories in Turkey, and to contribute to kabak kemane education and performance by identifying any existing shortcomings. Previous studies related to the subject were reviewed in the literature. Semi-structured interview forms were conducted with expert faculty members who provide kabak kemane education in undergraduate-level conservatories in Turkey to the extent we could reach. The results obtained were thoroughly analyzed and interpreted.

In light of the findings and results, it was determined that opening training progresses based on the master-apprentice relationship. To be able to perform openings on the kabak kemane, it is believed that the performer should have a wide repertoire, advanced knowledge of regions and compositions, proficiency in musical modes, and technical mastery of the kabak kemane. Additionally, it is thought that the fine muscles of the right and left hand need to be developed to execute embellishment techniques such as vibrato and glissando while performing openings. Therefore, it was concluded that opening training is not considered suitable for beginners. It was observed that opening training varies in each conservatory, and the absence of a common assessment template was identified. No studies specifically focusing on opening training for the kabak kemane were found in the literature, indicating a limited number of resources on the subject. It is believed that any research conducted on this topic, such as this study, would contribute to the literature and the field of kabak kemane education and performance.

Keywords: Kemane, Kemane Education, Unmetered Spesifie Intro, Turkish Folk Music

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

“Türk kültürü denildiğinde, Türk sahnesine çıkışından başlayarak günümüze dek süregelen ve Türklerin yerleştikleri, yaşadıkları, bugün de yaşamakta oldukları yerlerde yarattıkları, bugün de etkinliğini sürdüren kültür anlaşılmaktadır” (Turan, 2014, 53). Türklerin yaşam biçiminin, acılarının, inancının bir yansıması olan THM, kültürümüzü yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak bakımından Türk dünyasının vazgeçilmezlerindedir. Yaylı bir Türk çalgısı olması bakımından kabak kemane ise THM müziği icralarında önemli bir yere sahiptir. Atası İklğ olarak bilinmektedir. Geçmişten günümüze değişime uğrayarak Azerbaycan’da kamanca, Türkiye’de ise kabak kemane olarak değişime uğradığı görülmektedir. *İklğ, Tarihi Türk Yaylı Çalgısı olarak bilinmektedir. Geçmişten günümüze yaşamını sürdüren ender çalgılardan biri olarak varlık alanında bir yer tutmuş, çoğunlukla bir halk çalgısı ve halk müziği çalgısı olarak günümüzde de kullanılmaktadır. Günümüzde özellikle Türkiye’nin güneyinde yaşayan Toroslardaki Yörükler tarafından kullanılmakta olduğu da bilinmektedir (Özdemir, 2020, 2).* Geçmişten günümüze değ Sesini ilk olarak TRT radyolarından duymaya başladığımız kabak kemane, ilk zamanlar sadece gurbet havası icralarında kullanılsa da, son zamanlarda tüm THM icraları ve diğer müzik türlerinde de icra edilmeye başlanması sebebiyle her geçen gün yaygınlaşmaya devam etmektedir. Buna paralel olarak kabak kemane eğitimi veren kurumların sayısında oldukça büyük artış yaşanmaktadır. Kabak kemane icrası usta-çırak ilişkisi temelinde günümüze kadar ulaşmıştır.

Türk halk müziği çalgı eğitimi, süreç içinde genel olarak meşk ve usta-çırak yöntemiyle devamlılığını sürdürmüştür. Söz konusu yöntem kabak kemane eğitimi için de geçerlidir. Kabak kemanenin, akademik ortama girdikten sonra gerek öğretim elemanı eksikliğinden gerekse usta-çırak yönteminin devam etmesinden dolayı çalgının eğitiminin verimli bir şekilde gerçekleşmediği söylenebilir (Yöntem, 2022: 16).

Günümüzde TRT, Kültür Bakanlığı bünyesinde ve Türk halk müziği korolarında icra edilmekte, Konservatuar bölümü ve Güzel Sanatlar liseleri gibi resmi kurumlarda eğitimi verilmektedir. Üniversitelerin eğitim sürecinde TRT’nin kaynaklarından faydalandıkları görülmektedir. *Üniversitelerin kabak kemane eğitimi veren birimlerinde bu çalgının öğretimi sürecinde çoğunlukla TRT THM repertuarındaki ezgilerinden yararlanıldığı bilinen bir gerçektir (Yöntem, 2022: 16).*

Konservatuvarlarda açış kazanımının verilip verilmediği, veriliyorsa hangi kazanımlardan ve süreçlerden geçerek verildiği araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Buradan elde edilen sonuçların THM literatürüne ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla; problem durumu, problem cümlesi, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Açış yapabilmenin üst düzey kazanımlar gerektiren ve ustalık isteyen bir icra alanı olduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde bu kadar önemli bir alanda yeterince çalışma bulunmadığı görülmektedir. Yapılan bu çalışma THM literatürüne, kemane eğitime ve icrasına bulunması bakımından önem taşımaktadır. Kabak kemane eğitimi veren konservatuvarlarda açış kazanımlarının hangi süreçlerden geçerek öğretildiği kabak kemane eğitimi kapsamında önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmamızın problem cümlesi şu şekilde kurgulanmıştır. Problem cümlesi; Lisans düzeyi kabak kemane eğitimi verilen konservatuvarlarda açış kazanımı nasıl verilmektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı kabak kemane eğitimi veren konservatuvarlarda uzman öğretim elamanlarıyla görüşmeler sonucunda açış kazanımının hangi düzeyde ve hangi kazanımlardan sonra verildiği, açış yapabilmenin kabak kemane icrasına katkılarını ortaya koyarak kabak kemane eğitime, icrasına, literatüre ve alana katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kabak kemane yaylı bir THM çalgısı olması dolayısıyla Türk kültüründe ve tarihinde önemli bir yere sahiptir. Kabak kemanede açış yapabilmenin üst düzey müziksel kazanım, makam bilgisi ve donanımlı bir icracı olmayı gerektirdiği düşünülmektedir. Ayrıca icracının müzik birikimini kendi cümleleriyle ortaya koyması ve sanat alanında oldukça önemli olan yaratıcılık duygusunun açış icrasında ön plana çıkması taksim yapabilmenin önemini artırmaktadır. THM’de açış kazanımıyla ilgili çalışma yapılmaması literatürde önemli bir eksiktir. Konservatuvarlarda taksim çalışmalarının hangi süreçlerden geçerek kazanıma dönüştürüldüğünün ortaya konulması, varsa eksik noktalarına değinilmesi, kabak kemane eğitimi ve icrasının gelişimi bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca yapılan bu çalışma THM literatürüne katkı sağlaması bakımından önemlidir.

1.4.Sayıtlar (Varsayımlar)

- 1- Görülecek olan öğretim elemanlarının vermiş olduğu cevapların gerçeği yansıtır nitelikte olduğu
- 2- Seçilen araştırma yönteminin konunun amacına uygun olduğu varsayımından yola çıkılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma Türkiye’ de kabak kemane eğitimi veren 9 konservatuvar çerçevesinde sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Çarpma:Değerini asıl notadan önce veya sonra alarak yay ya da parmak darbesiyle yapılan çok kısa değerlikli notalardır (Kaçar,2012,s.126).

Glissando:Aslında Fransızca Glisser=Kaymak kelimesinden İtalyanca’ya geçen, parmağı tuş ya da telde hızla kaydırarak ses dizini çalmak(Aktüze,2004,s.124).

Tril:İki parmakla iki komşu notanın hızlı bir şekilde çalınmasına trildenir(Sevsay,2015,s.37).

Legato: Her hangi bir şekilde dizilmiş notaların aynı yay çekişinde ya da itişinde çalınacağını belirten bir yay tekniğidir (Göbelez,1996,s.76).

Motif: En az iki notadan oluşmuş ve bir eserin baş harfi niteliğindeki bölümdür.

Puandorg: Üzerine geldiği nota veya sus’un süresinin icracının istediği kadar uzatılabileceğini gösteren işaret.

BÖLÜM 2

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çelik, Ö. (2018) Batı Anadolu'da kabak kemane ve icra geleneği: Kabak kemane çalım tekniğiyle ilgili incelemeler yapılmış, kabak kemanenin repertuarı ortaya konulmuş ve kabak kemane icrasındaki değişimler ve gelişmeler ele alınmıştır. Kabak kemanenin tavrı özellikleri akort düzeni hakkında bilgi verilmiştir.

Dinçel, D.(2018) Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda kemane eğitiminin incelenmesi: Kabak kemane eğitiminin mevcut durumu saptanmış, görüşme formları uygulanmış bu kapsamda kabak kemane eğitiminin problemleri saptanmıştır. Kabak kemane dersinin içeriğinin nasıl olması gerektiği ve haftada kaç saat olması gerektiği sorularına yanıt aranmıştır. Saptanan problemler doğrultusunda kabak kemane eğitimine katkıda bulunmak maksadıyla çözümler üretilmiştir.

Türüdü, M. Atakan (2019) Müzik eğitimi yetiştiren kurumların programlarında kemanenin yeri ve eğitim müfredatının öğretim elemanları doğrultusunda değerlendirilmesi adlı çalışmasında eğitim fakültelerine bağlı müzik eğitimi anabilim dalları programlarında, kemanenin çalgı olarak kullanılmasının önemi ve gerekliliği, kemane çalgısı için hazırlanan ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulan müfredatın kemane çalgısının öğretimi ve müzik öğretmenliği donanımları ve ihtiyaçları bakımından değerlendirilmesi konularında, eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında Thm alanında çalışmalarını yürüten öğretim elemanlarının ve konservatuvar ve güzel sanatlar fakültelerinde lisans düzeyinde eğitim veren öğretim elemanlarının görüşlerinin toplanması ve bir durum tespiti ortaya konulmasını amaçlamıştır.

Yengin, A. (2019) Kabak kemane eğitiminde teke yöresi tavrının uygulanabilirliği: Teke yöresi müziğinin kabak kemane ile doğru yansıtılması için kabak kemane eğitiminin nasıl olması gerektiği saptanmış, test gurupları oluşturulmuş ve belirlenmiş etütler üzerinde eğitime katkı düzeyi saptanmıştır.

Demirbilek, S. Barış (2018) Hakkı Derman'ın keman taksimlerinin tahlili ve bu tahliller doğrultusunda keman eğitiminde kullanılacak araştırmaların oluşturulması, adlı

çalışmasında TRT sanatçısı Hakkı Derman'ın taksimleri tüm yönleriyle incelemiş, buradan elde edilen bilgilerle uzman görüşleri doğrultusunda keman eğitiminde kullanılabilen 36 alıştırma oluşturmuştur.

Şimşek, M. (2013), “Teke Yöresi Burdur İli Mahalli Kemane İcracılarının Yöresel Kemane Çalım Teknikleri” adlı araştırmasında; günümüzdeki kemanenin yapısal özelliklerinden bahsedilmiş, akort geleneği, türleri, icra alanları hakkında bilgiler verilmiş ve kemane icrasında kullanılan çalım tekniklerine değinilmiştir. Yöresel boyuta inilerek, Burdur ili mahalli sanatçılarının çalım teknikleri incelenmiş ve bu yöresel türküler, evrensel çalım tekniklerine göre notaya alınmıştır.

Yürek, A. Şen (2017), “Kabak Kemane Çalgısı İçin Başlangıç Düzeyinde Bir Çalışma Sistematiği Önerisi” adlı çalışmasında mesleki müzik eğitimi kurumlarında en çok kullanılan yaylı çalgı metotlarında takip edilen eğitim sistematiğine uygun olarak, kemane öğretimine yönelik bir başlangıç sistematiği oluşturmayı ve bu sistematiğe ilişkin etüt çalışmaları ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada alan tarama modeli kullanılmış ve araştırma konusu ile doğrudan ve dolaylı şekilde ilgili kaynaklar ele alınarak içerik analizi yöntemiyle bu kaynaklar çözümlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada incelenen metotlar doğrultusunda kemane çalgısının 16 özellikleri de göz önünde bulundurularak, başlangıç düzeyinde bir sistematik oluşturulmuştur. Araştırma bu yönü ile geleneksel bir çalgı olan kemaneyi evrensel bir boyuta taşımayı hedeflemektedir.

Şener, G. (2019). Kabak Kemane'nin Tarihsel Süreci Ve Bugünü, adlı araştırmasında; Orta Asya ve Türkiye'de Türk yaylı çalgıları hususunda yapılan bir çok kaynak taramasıyla, bugün kullanılan terminolojik ifadelerin bağının kurulması amaçlanmıştır. Böylece, günümüz ifadesinde kullanılan kabak kemane ile kemane adı arasındaki tercihin tarihi ve etimolojik kurgusu yapılmıştır. Terminolojik problemin yanında, icra ve eğitiminde bulunan özel yapısının tanımlanması ile sadece kemane adının çalgının ifadesinde yeterli olacağı sonuç, kanaat ve önermelerine ulaşılmıştır.

Bircan, O. (2010). Kemane İcrasında Artikülasyon Ve Yay Uygulamaları, adlı çalışmasında çoğu Türk Halk Müziği eserinin notaya alınışı sırasında tespiti yapılmayan, seslendiriliş özelliklerinin nota üzerinde yer alması ve bunların çalgısal icrada nasıl

gerçekleştirildiğinin tespiti konularında bir model olmayı amaçlamıştır. İcra özelliklerinin yazılı hale gelmesi ile mevcut icra özelliklerinin tespiti doğrultusunda profesyonel icracı ve eğitimciler ile kişisel görüşmeler yapılmıştır. Tespit edilmiş icra özelliklerinin sınıflandırılması ve bunlardan elde edilecek sonuçların çalgının eğitiminde yer alacak şekilde düzenlenmesi ve kemaneye özel bir metot hazırlanması konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Açın, S. Yücel (1993). Türk halk müziği yaylı sazlarından Kemanenin Doğuşu, Yapımı Ve Ailesinin Oluşması, adlı çalışmasında kemanenin tarihi gelişim süreci ve kemane ailesini incelemiştir. Ayrıca kemane yapımında kullanılan ağaçlar incelenmiş ve kemane tınısındaki etkileri ortaya konulmuştur.

2.1 Türk Halk Müziği

Türk halk müziği, Türk halkının, tarihsel süreci içerisinde meydana gelen zengin kültürel yaşamının sonucu olarak ortaya çıkan, duygu ve düşünce birikimlerinin herhangi bir kurala bağlı kalmadan biçimlenen ezgileridir(Nacakcı, 2007). THM Türk halkının sevincini, yaşadığı sıkıntıları, kahramanlık hikayelerini geçmişten günümüze aktarmış ve kültürümüzün ayrılmaz bir parçası olmuştur. THM'nin tarihsel sürecinde herhangi bir kurala bağlı kalmadan icra edildiği görülmüştür. Dolayısıyla sanatsal kaygılardan uzak, daha çok duygu ve düşüncelerin bir yansıması ve zengin kültürün bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Atatürk sonrası dönemde THM'ni evrenselleştirmeye yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Günümüzde THM'nin sanatsal yönlerine ağırlık veren çalışmalar yapılmaktadır.

“Türk halk müziği uzun havalar ve kırık havalar olmak üzere iki ana dal içinde toplanır. Ölçü ve ritim bakımından serbest, dizisi bilinen ve dizi içindeki seyri belli bir kalıba bağlı bulunan ezgilere uzun hava denir. Uzun havaların icra ve yorumu kırık havalara göre daha zor olup, uzun süre çalışmak, ustaları dinlemek ve alan içinde deneyim sahibi olmayı gerektirir. Kırık havalar ise ölçüsü ve ritmi belli olan, dizisi ve bu dizi içindeki seyri belirli ezgilerdir” (Canbay, 2013,s.202). THM'de açış ve uzun hava icralarının kırık havalara oranla daha zor olduğu düşünülmektedir. Uzun hava, açış, taksim gibi icralar kişinin müzik dağarcığı, bilgi ve yorum gücünün üst düzey olmasını gerektirmektedir. Bu bakımdan yapılan bu çalışmanın da THM literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2 Çalgı Eğitimi

‘Müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitimi; bir çalgının çalınabilmesi için uygulanan yöntemler bütünüdür’(Parasız,2009:19). “Bireysel olarak yapılan çalgı eğitiminde öğrencilere, çalgısını doğru bir teknikle çalma, çalışma süresini verimi artıracak şekilde ayarlama, müzik kültürlerini çalgısı yoluyla en iyi şekilde kavratma ve müzikal becerilerini artırmaya yönelik çalışmalar, çalgı eğitiminin başlıca amaçlarıdır”(Parasız,2009:4). Çalgı eğitimi kolaydan zora doğru ilerleyen uzun soluklu bir süreçtir. Çalgı eğitiminin doğru bir şekilde ilerleyebilmesi için doğru bir yaklaşım seçilmeli ve çalgının gerekliliklerine uygun program belirlenmelidir. Ayrıca öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır.

Çalgı eğitiminin kas gelişim süreciyle ilgili yakından ilişkisi vardır. Bu sebepten dolayı çalgı eğitimine genç yaşlarda başlayanlar, ilerleyen yaşlarda başlayanlara göre daha avantajlı görülmektedir. Doğru teknikle ilerlenmesi çalgı eğitim sürecinin önemli noktalarından bir tanesi olarak görülmektedir.

Çalgı eğitiminde; Kodaly, Orff, Suzuki, Dalcroze gibi yaklaşımlar kullanılmaktadır. Ancak Türk müziği geleneğinde yüzyıllara dayanan usta-çırak ilişkisi temelinde uygulanan çalgı eğitimi, günümüzde de büyük ölçüde usta-çırak ilişkisi temelinde devam etmektedir.

2.3. Kabak Kemanenin Tanımı

‘İnsanlık tarihinde doğada hazır bulunan ve kullanılabilirlik bakımından geçerliliği onaylanmış bitki, ağaç gibi materyallerden diğer alanlarda olduğu gibi müzikte de yararlanmıştır. Su kabağı bunlardan önemli bitkiler sınıfındadır. Asya’dan Afrika’ya çok geniş bir coğrafyada görülen doğada çeşitli formlarda bulunan su kabağının çalgı yapımında kullanılması ona çok önemli bir ayrıcalık kazandırır. Kurumuş çekirdeklerinin sallanarak veya dışına çeşitli ses çıkarıcı kabuklar bağlanarak marakas türü ritim çalgısı, çeşitli boyda kesilip dizilerek farklı ses çıkartan ksilefon ve bir veya daha çok tel takılarak vurmali, mızraplı ve yaylı birçok çalgı yapılan bu bitki Hindistan başta olmak üzere dünyada birçok ülkede kullanılmıştır’ (AKYOL,2017: 2). Kabak kemane bu çalgılar içerisinde Türk halk müziği ezgilerinin gereksinimlerini karşılaması, Türk kültür ve tarihini temsil etmesi, şekli, içli sesi ve son dönemde artan popülerliğiyle uluslar arası müzik camiasında da önem kazanmaya başlamıştır.

‘‘Kabak kemane, gövdesi su kabağından, sap kısmı ise gürgen ağacından yapılan yaylı bir çalgıdır’’ (ÇELİK,2018:13). Su kabağı kesildikten sonra kabak üzerine bir deri

gerdirilir. Deri istenilen tona göre değişiklik gösterebilir.(yürek zarı, balık derisi vb) Sap kısmı esnek olmayan sert dokulu ağaçlardan yapılır ve su kabağının üzerine monte edilir. İki telli, üç telli, dört telli veya beş telli olarak tercihe göre kullanılmaktadır.

2.4 Kabak Kemanenin Tarihsel Değişimi ve Gelişimi

“Yaylı bir çalgı olması bakımından kabak kemane Türk kültüründe ve geleneksel Türk halk müziğinde önemli bir yere sahip olmuştur. Kökeni Orta Asya İklığ çalgısına kadar dayanmaktadır. İlk Türkler avlanmak veya savaşmak için kullandıkları “ok” un yaydan fırlarken çıkardığı sestem esinlenmişler ve bunu bir çalgı gibi kullanmışlardır. Zamanla bunu bir çalgı olarak geliştirmişler, silahın yay kısmına oyma ağaçtan veya su kabağından bir gövde eklemişler, arşem olarak kullandıkları “ok” a at kılları takarak çalgının arşesine “ok”, “Ik”, “Yık” çalgıya da “Okluğ”, “İklığ”, “İklık”, gibi çeşitli isimler vermişlerdir. Bu bilgiler doğrultusunda İklığın kökeni Orta Asya’ya dayanmakta olup, Anadolu sahasında çalgının izleri 14. yüzyıla kadar götürülebilir (Gazimihal, 1958:5-6-7-28). Bu isim zamanla yerini yine yay anlamına gelen Farsça Keman kelimesine oradan da kemaneye dönüşmüştür. İklığın ilk defa en geniş tarifi 15. yy da Ahmetoğlu Şükrullah’ın Edvar-ı Musiki adlı eserinde görmekteyiz. Bir çok çalgının yapım tekniğinin anlatıldığı bu eserde 17. fasılda ikliğin iki telli yarım küre gövdeye (tasa) geyik derisi kapaklı ve sapının da badem ağacından veya abanoz ağacından yapılması gerektiği tarif edilir İklığ 20.yy da ihtiyaçları karşılaması bakımından kamança halini almıştır”(AKYOL,2017:3).

“XI. Yüzyıldan sonraki metinlerde Gışek, Gıcek ve Gıjek, Gıyek gibi oklu çalgı adları görüliyor. Türkistan Tacikleri Cicak veya Jigac olarak adlandırıyorlar. Afganistan’ da Ghaçak diyen bölgeler vardır. Pamir yaylası halkınca Girek veya Ghirek denildiği biliniyor. Hazer ötesi Türkmenleri Gıcek demelerine karşın Özbeklerde Girsek adını alır. Bu bölgelerde ikliğ adının yerini işte bu taklitçi türemeler almıştır. Sadece Anadolu’da eski ismine bağlı kalınmıştır. Zamanla İklık(ę) k sesi yumuşaması ile İklığ olarak anılmaya başlamıştır. Türk halk dilinde yüzyıllarca İklığ adının korunması gibi İran’da Kemançe adı sürgece (yay) verilen bir ad olarak kullanılmış, zamanla çalgının kendisine verilerek Kemançe denilmeye başlanmıştır. Bugün kullanmakta olduğumuz, kemane keman kelimelerinin kökeni buna dayandırılır. XV. Yy dan itibaren bu ad bizde de yaygınlaşmaya başlamıştır”(Koruk, Esen, Özek 2007:407).

Bu bilgiler ışığında kemança; günümüzde Azerbaycan, İran, Türkmenistan gibi Orta Asya ülkelerinde kullanılan, gövdesi, tel sayısı ve yapısı bakımından farklılıklar gösteren yaylı bir çalgıdır. İkliğ çalgısından sonra kullanılan en önemli yaylı çalgı olan kemançanın gövdesi ağaçtan yapılır ve tel sayısı bakımından 4 telli ve ya 5 telli olarak günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır. Benzer özellikler bakımından rebap gövdesi Hindistan cevizinden yapılması bakımından önem göstermektedir. Rebap Hindistan'dan Afrika'ya, Türkiye'de ise doğu ve güney doğu bölgelerinde kullanılmaktadır. Kabak kemanenin bu sazlara nazaran ön önemli özelliği gövdesinin su kabağından yapılmasıdır. Türkiye'de Ege ve Akdeniz bölgelerinde ortaya çıkan kabak kemane gerek Türk halk müziğinin gereksinimleri, gerekse Türk kültürünün tarihi gelişimi çerçevesinde yapısal ve akort düzeni olarak değişime uğramış ve günümüzdeki halini almıştır. Günümüzde halen gelişimi ve değişimi devam etmektedir.

2.5 Kabak Kemanenin Türk Halk Müziğindeki Yeri

“Kabak kemane, geleneksel Türk halk müziği çalgıları içerisinde yer alan yaylı bir çalgıdır. 1950’li yıllara kadar daha çok Batı Anadolu’nun dağ köylerinde yaşayan Yörükler tarafından icra edilmiştir. Yurttan Sesler Topluluğu içerisinde 1950’li yıllardan itibaren yer almaya başlamasıyla birlikte radyo ve televizyon programlarında kullanılan kabak kemane, bu şekilde diğer bölgelerdeki insanlar tarafından da tanınmaya başlamış ve böylece çalgı, ulusal anlamda tanınır hale gelmiştir. Çalgı yeni icra ortamları, yeni icracılar ve repertuar kazanmaya başlamıştır”(Çelik, 2018:14).

Geçmişte THM korolarında nadiren veya sadece gurbet havalarında kullanılan kabak kemane, günümüzde THM korolarının vazgeçilmez sazı olmayı başarmıştır. Bunda icracıların çoğalması ve çeşitlenmesi etkin bir rol oynamaktadır. Ayrıca günümüzde gurbet açış’ın yanı sıra barak açış, bozлак açış, hoyrat açış icralarında da ön plana çıkmıştır. THM’nin geleneksel yapısının kabak kemane tınlarına yakışması, içli ve yanık sesinin yanık türkülerle bağdaşlaşması da kabak kemaneyi THM için değerli kılan unsurlardan bir diğeridir. Gelişen ve değişen dünyada kabak kemane, THM’nin vazgeçilmez bir unsuru olmaya devam edecektir.

2.6. Türkiye’de Kabak Kemane İcrası

Kabak kemane icrası usta-çırak ilişkisi temelinde günümüze kadar ulaşmıştır. Günümüzde TRT, Kültür Bakanlığı bünyesinde ve Türk halk müziği korolarında icra edilmekte, Konservatuar bölümü ve Güzel Sanatlar liseleri gibi resmi kurumlarda eğitimi

verilmektedir. Salih URHAN ile TRT radyolarında tanınmaya başlayan kabak kemanenin ilk olarak Teke yöresi müziği üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kabak kemanenin bir sonraki temsilcisi niteliğinde olan İhsan MENDEŞ; kabak kemaneyle Ege yöresi dışındaki türkülerin de en iyi şekilde icra edilebileceğini göstermiş ve bu dönemde kabak kemanenin popülerliği artmıştır. İhsan MENDEŞ kendinden sonra da birçok icracının da hocası niteliğinde olmuştur. Hüseyin YALÇIN bu icracılardan bir tanesidir. Kültür bakanlığı bünyesinde görev yapmakta olan Hüseyin YALÇIN; ezgilerinde Türk Halk müziği motiflerini kullanması ile bilinir. Günümüzde TRT bünyesinde bulunan bir diğer kabak kemane icracısı Cafer NAZLIBAŞ, kabak kemanenin her kesim müziksever tarafından ilgi çekmesi dolayısıyla Halk müziği dışında Popüler müzik, Arabesk müzik gibi farklı müzik türlerini de icra etmektedir. Bir başka icracı olan Özgür ÇELİK; icralarında batı müziği ezgilerini de kullanmaktadır. Günümüzde bir başka TRT sanatçısı olan Uğur ÖNÜR; Salih URHAN sonrasında teke yöresi müziğinin temsilcisi olmuştur. İcralarında geleneksel halk müziği motiflerini kullanmaktadır. Halk müziği geleneğini devam ettirmek isteyen Uğur ÖNÜR, farklı kategorideki müzik türlerini de Halk müziği motifleriyle işleyen çalışmalar yapmaktadır.

Günümüzde teknojik imkanların da sayesinde kabak kemanenin popülaritesinin artmasıyla icracı sayısında ciddi artış görülmektedir. Burada kabak kemanenin tarihsel kazanımlarını korumak, kabak kemane eğitiminin eksik yönlerini bularak geliştirmek ve THM geleneğine uygun icra biçimleriyle kabak kemaneyi yerelden evrensele yaymak önemli görülmektedir.

2.7. Türkiye’de Kabak Kemane Eğitimi

Resmi olarak üniversitelerde 1976 yılında kemane dersleri konulmuş olsa da kemane eğitimi ilk kez 1978-1979 eğitim-öğretim yılında İstanbul Teknik Üniversitesi TMDK’ da Fatih GÜRGÜN tarafından verilmiştir. Daha sonra 1995-1996 eğitim-öğretim yılında Ege Üniversitesi DTMK ‘da Salih URHAN tarafından verilmiştir. Sonraki yıllarda diğer üniversitelerde de kemane dersi okutulmaya başlanmıştır (Gürgün ile kişisel iletişim, Akt. Dinçel, 2018:13). Günümüzde kabak kemane eğitimi genellikle konservatuarlarda verilmektedir. İstanbul Teknik Üniversitesi, İzmir Ege Üniversitesi, Antalya Akdeniz Üniversitesi TMDK bölümleri aktif şekilde kabak kemane eğitimi veren kurumlardan bazılarıdır. Günümüzde Ege Üniversitesinde görev yapmakta olan Doç. Özgür ÇELİK, kabak kemane icrası, akademik çalışmaları ve kabak kemane eğitiminde ön plana çıkmaktadır.

Her geçen gün kabak kemane eğitimi veren üniversite sayısında artış görülmektedir. Kabak kemane eğitimi ile yapılacak her çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

2.8. Açış'ın Tanımı

“Taksim Arapça kökenli bir kelimedir. Bir saz sanatçısı tarafında irticalen (doğaçlama) yapılan melodi dizelerinin tümüne verilen isimdir. Taksim Farabi'den günümüze gelene kadar, Türk müziği içerisinde etkin bir rol oynamıştır. Enstrüman icracılarının ustalık, beceri ve birikimlerini en üst düzeyde ortaya koyabildikleri taksim formu; müzik sanatında nazari bilginin, enstrüman icra tekniklerinin ve yaratıcılığın bir araya gelmesiyle oluşmaktadır” (Sevinç,2011:221).

“Taksim çeşitleri genelde şunlardır: 1. Giriş taksimi. Bir faslın veya Türk mûsikisi programının başında o faslın veya programda okunacak eserlerin makamına kulakları alıştırmak için yapılır. Bunlar daha çok tek makamlı, bazan da ilk makama dönmek şartıyla iki makamlı kısa taksimlerdir. 2. Ara taksimi. Bir faslın ortasında bir saz tarafından yapılan ve faslın makamından başlanıp birkaç makam dolaşıldıktan sonra tekrar fasıl makamına dönülerek karar edilen taksimlerdir. 3. Geçiş taksimi. Aynı makamdaki eserler arasında yapılan taksim türüdür. Bu taksimde bir makamdan diğerine geçilirken kulakların tedirgin olmaması için yakın makamlardan yararlanır ve kulaklar alıştırlarak yeni makamda karar edilir. 4. Konser taksimi. Bir konserin belli bir bölümünde bir saz tarafından yapılan ve icracının istediği makamdan başlayarak istediği kadar makamda gezindiği taksim türüdür ve süresi icracıya bağlıdır. Karar ya ilk makama dönülerek veya icracının istediği diğer bir makamda yapılabilir. 5. Fihrist taksimi. Bir çeşit sözsüz “kâr-ı nâtık” olup bir makamdan - genellikle rast- başlanılarak yakın-uzak bilinen pek çok makama geçildikten sonra yine ilk makama dönülmek suretiyle yapılan taksimdir. Bu tür taksim süresi çok uzun olur. Fihrist taksimi yapabilecek icracının çok iyi makam bilgisine ve geçki tekniğine sahip olması gerekir. 6. Sualli-cevaplı taksim. Klasik taksim tarifine uymayan bu tür taksimlerde iki veya daha çok sazın sualli-cevaplı taksim yapması söz konusudur. Bunlarda bir saz bir makamda kısa bir taksim yapar, diğer bir saz yine aynı şekilde kısa bir taksimle buna cevap verir ve taksim böylece devam eder. Bu taksimde de çeşitli makamlara geçkiler yapıldıktan sonra genellikle ilk makama dönülerek karar edilir” (Özkan,2010:478).

Her ne kadar Türk müziğinde taksim'in tanımı yukarıdaki alıntılar doğrultusunda açıklansa da, Türk halk müziği ve kemane icrasında taksim kelimesi oldukça az

kullanılmaktadır. Bunun yerine yöreden yöreye farklılaşan; açış, gezinleme Burdur yöresinde gurbet havası, Güney Doğu Anadolu’da barak açış, uzun hava, İç Anadolu’da bozlak açış, doğu Anadolu’da hoyrat açış gibi yöresel terimler kullanılmaktadır. Uğur Önür’e göre Taksim daha serbest çalınan ezgi olmakla birlikte açış daha çok bir uzun hava veya bozlaşa uygun olarak yol gösterme olarak kullanılmaktadır.

2.9. Kabak Kemanede Açış

Taksim yapmanın temeli daha çok Türk Sanat müziğinde ortaya çıkmış olarak görülmekte olsa da Türk tarihinde müziğin doğuşundan itibaren ağıtlar, dini törenlerde kullanılan serbest ritimli ezgilerin zaman içerisinde saz ile icra edilmesi yoluyla halk müziğinin taksim anlayışı ortaya çıkmıştır. Günümüzde bozlak, hoyrat, gurbet, barak açış gibi yöresel ezgilerin motiflerini taşıyan Türk Halk müziğinin kendine özgü tavrını devam ettirmekte olan taksim türleri vardır.

Kabak kemaneyi TRT bünyesinde ilk olarak kullanan Salih URHAN, Halk müziğinde taksim yapmanın temelini oluşturan yöresel ağıt yakma geleneğini kabak kemaneye taşımıştır. Salih URHAN her ne kadar halk müziğinde önemli bir icracı olsa da icralarında genellikle Ege yöresi Türk Halk müziğinin dışına çıkmamıştır. Salih URHAN sonrasında TRT bünyesinin en güçlü icracısı olarak görülen İhsan MENDEŞ, kabak kemane açış anlayışında geleneksel motiflerle sanat müziği açış motiflerini harmanlamış, kabak kemane açış çalışmalarına başka bir boyut kazandırmış ve kabak kemanenin popülaritesi artarak farklı müzik sever kesimlerinde ilgisini çekmeye devam etmiştir. Günümüzde TRT sanatçısı olan Cafer NAZLIBAŞ, açışlarında arabesk nağme ve motifleri de kullanmış, müzik severlerin ilgisini çekmeyi başarmıştır.

Kabak kemanede taksim yapabilmek uzun ve verimli bir müziksel kazanımla birlikte iyi bir makam bilgisine sahip olmayı ve donanımlı bir icracı olmayı gerektirmektedir. Kabak kemane’de taksim yapabilmek için ayrıca yapılan taksim’in yöresine hakim olmak ve makamsal özelliklerin dışına çıkmadan kendi cümlelerimizi kullanmak oldukça zor ve önemlidir. Bu kapsamda çalgı eğitimi veren mesleki eğitim kurumlarında kabak kemanede taksim kazanımı süreciyle ilgili neler yapıldığı önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de kabak kemane eğitimi veren konservatuarlarda var olan taksim çalışmalarını ortaya koymak varsa eksik noktalara değinmektir. Böylelikle kabak kemane eğitimine katkı sunmak amaçlanmaktadır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, veri toplama araç ve teknikleri, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. *“Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39).*

Araştırmanın bu bölümü literatür taraması yapılmasını, alanında uzman öğretim elemanlarına yarı yapılandırılmış soruların hazırlanmasını, buradan elde edilecek bilgilerin yorumlanmasını içermektedir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de çalgı eğitimi veren konservatuvarlar oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Türkiye’de kabak kemane eğitimi veren ve ulaşılabilen öğretim elemanları oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Veri toplama araç ve teknikleri olarak literatür taraması ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın en önemli veri tabanını oluşturmaktadır.

Nitel yöntemlerden en sık kullanılanı görüşmedir. Görüşme insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir. Görüşmede kullanılan temel yöntem sözlü iletişimdir. Günlük yaşamda kullanılan en yaygın iletişim süreci olan ‘konuşma’ ile veri toplanmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:47).

Yarı yapılandırılmış görüşme yaklaşımı, görüşme sırasında irdelenecek bir sorular veya konular listesini kapsar. Görüşmeci önceden hazırladığı konu veya alanlara sadık kalarak, hem önceden hazırladığı soruları sorma, hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular sorma özgürlüğüne sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:150).

3.4. Verilerin Toplanması

Kabak kemane açışlerin çalgı eğitiminde ne şekilde kullanıldığını belirlemek üzere uzman öğretim elemanlarına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

3.5 Görüşme Formu Sorularının Hazırlanması ve Uygulanması

Danışman ve araştırmacının hazırladığı sorular 2 alanında uzman öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Hazırlanan görüşme sorularında araştırmaya dahil olan eğitimcilerin unvan, eğitim durumu ve çalıştığı kurum gibi soruların yanı sıra 17 adet açık uçlu soru sorulmuştur.

Görüşme formu araştırmanın örneklemini oluşturan uzman gurubundaki 9 eğitimciyle zoom yoluyla iletişime geçilerek kayıt altına alınmış, daha sonra verilerin analizi yapılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizin, araştırmacılar için çalışmak istedikleri farklı olgu ve olaylar hakkında özet bilgi elde edebilmeleri için sıklıkla başvurulan bir yöntem olduğu belirtilmiştir. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Türkiye’de kabak kemane eğitimi veren kurumlarda taksim çalışmalarını inceleyen bu araştırmada, kabak kemane eğitimi ve icrasına katkıda bulunmak amacıyla uzman grubuna 17 adet açık uçlu yapılandırılmış soruya verilen cevaplar analiz edilmiş ve ayrı ayrı yorumlanmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde 9 eğitim kurumundan 9 eğitimciyle yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. 9 eğitimciden ikisi ilk soruda açış eğitimi vermediklerini söylemiş ve görüşme ilk sorudan sonra sonlandırılmıştır. Yanıtlar analiz edilip yorumlanmıştır.

Eğitimcilerin bilgileri şu şekildedir;

Tablo 1. Uzman Grubu Bilgileri

Unvanı	Cinsiyet	Öğrenim Durumu	Kurum ismi
Doç.Dr	E	Dr.	Ege Üniversitesi
Öğr.Gör.	E	Y.L	Akdeniz Üniversitesi
Doç.Dr	E	Dr.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Öğr.Gör.Dr.	E	Dr.	Ordu Üniversitesi
Öğr.Gör.Dr.	E	Dr.	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Öğr.Gör.Dr.	E	Dr.	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi
Öğr.Gör.	E	Y.L	Gaziantep Üniversitesi
Öğr.Gör.	E	L.	Kocaeli Üniversitesi
Öğr.Gör	E	Y.L	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Yukarıda tablo 1’de de görüldüğü gibi 2 Doçent Doktor, 3 Öğretim görevlisi ve 3 tane de Öğretim Görevlisi Doktor bulunmaktadır. Tamamı erkektir. Doktora eğitimi tamamlamış eğitimci sayısının daha fazla olduğu ancak Doktora eğitimi tamamlasa da henüz Öğretim üyesi kadrosuna atanmamış eğitimcilerin var olduğu görülmektedir. Kurumların her hangi bir bölge dağılımının olmadığı görülmüştür.

4.1.1 Kurumuzda Kabak Kemanede Çalgı Eğitimi Sürecinde Açış Eğitimi Veriliyor Mu?

U 1: Öğrenciye bağlı olarak veriliyor. Açış eğitimi her öğrenciye uygulamıyorum çünkü açış ustalık isteyen bir icra alanı. Öğrencinin hazırbulunuşluk durumuna göre açış eğitimi veriyorum.

U 2: Evet açış eğitimi veriliyor

U 3: Evet açış eğitimi veriliyor.

U 4: Evet açış açış eğitimi veriliyor. Bulduğum kuruma yeni geçtim şuanda öğrencime barak açış eğitimi veriyorum.

U 5: Evet taksim ve açış gibi formlar kabak kemane eğitim öğretim programının içeriğinde yer alıyor.

U 6: Evet veriliyor. İlk dönem dahil her dönem eserlerimizi icra ederken bazı eserlerimizin başında açış örneklerimizi gösteriyoruz.

U 7: Kısmen veriliyor.

U 8: Hayır açış eğitimi verilmiyor. Çünkü açış taksim üst düzey kazanım isteyen bir icra alanı. Bizim açış icrasına müfredat içerisinde vaktimiz yetmiyor.

U 9: Hayır açış eğitimi verilmiyor.

Araştırmaya dahil olan 9 Üniversiteden 7 tanesinin kabak kemanede açış eğitimi verdiği, diğer iki tanesinin açış eğitimi vermediği tespit edilmiştir. Müfredatında kabak kemanede açış eğitimi olmayan 2 uzman ile görüşme bu soru sonrasında sonlandırılmış, bu da araştırma için önemli bir veri olarak kabul edilmiştir.

Bilindiği üzere kabak kemane perdesiz bir çalgı olması sebebiyle ustalık isteyen bir çalgıdır. Uzman grubundan elde edilen bilgiler sonucunda; kabak kemanede açış yapabilmeyen de ustalık isteyen bir icra alanı olduğu, her öğrencinin bu seviyeye ulaşamadığı, dolayısıyla her öğrenciye açış eğitimi verilmediği görülmektedir. Araştırmaya dahil olan konservatuarların çoğunluğu açış eğitimi verse de her kabak kemane eğitimi veren konservatuarın eğitim programında açış eğitimi bulunmadığı görülmektedir. U8’in belirttiği üzere açış icrasının üst düzey kazanımlar gerektirdiği ve lisans düzeyinde sürenin kısıtlı olması sebebiyle bazı konservatuarlarda açış eğitimi vermediği görülmektedir. Buna karşıt olarak U6 ise her dönem 1 açış zorunlu tuttuğunu belirtmiştir. Kurumlar arası farklılıklar

olduğu açıktır. Özellikle THM’de açış çalışmalarının yetersiz olmasının bu alanın en büyük eksikliği olduğu düşünülmektedir.

4.1.2 Kabak Kemane Eğitimi Sürecinde Açış Çalışmalarının Gerekliliği Hakkındaki Düşünceleriniz Nelerdir? Neden?

U 1: Taksim çalışmalarını gerekli buluyorum. THM’de açış tek bir formda olan bir şey değil. Örneğin bir eserin önüne yapılan açış var bir de uzun hava türünde yapılan açış var. Açış eğitimini kemane icrası ve yöre bilgisine katkısından dolayı önemli buluyorum.

U 2: Taksim çalışması gerekli. Başlangıç seviyesinde değil ama ileri düzeylerde daha çok yöresel açışlarla ilerleme sağlamayı, çalgı hakimiyeti açısından önemli buluyorum.

U 3: Eğitim sürecinde bizim yaptığımız çalışmalar THM geleneği ile alakalı. THM geleneği icralarının vazgeçilmez noktalarından bir tanesi açışlardır. Çünkü açışlar bizim yol göstericilerimizdir. Açışlar olmazsa THM icra geleneği bana göre yarım kalır. Örneğin kabak kemane bir gurbet açış olmazsa olmazlardandır. Bu bakımdan açış benim açımdan önemlidir. Açış çalışmalarının kabak kemane eğitimine verilmesi gerekmektedir.

U 4: Açış belli bir müzikal doygunluktan sonra icra edilebilecek bir icradır. Her öğrencime açış çalışması yaptıramıyorum. Bunun için belli bir eşiği geçmiş olması gerekiyor. Açış çalışmaları müzikal ifade açısından çok önemli ve gerekli bir konudur. Yörenin müzikal motiflerini sazıyla ifade edebilme yetisi kazandırmak açısından çok önemlidir. Kendimizi güncel tutabilmenin bir yolu da açış çalışmalarını icra edebilmemiz.

U 5: Kabak kemane eğitiminde taksim çalışmaları icracıda bir tavrın oluşması bakımından oldukça önem taşımaktadır. Yapılan taksim çalışmaları ile öğrenci en başta sazında ki usta isimlerin icralarını taklit eder. Bunun sonucunda ise zamanla kendi tavrının ortaya çıkması sağlanır. Ayrıca taksim çalışmaları ile birçok süsleme ve ifade unsurları çalışılmış olur.

U 6: Açış kişisel kabiliyetleri gösteren bir icra biçimidir. Bu bakımdan çok önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorum. Ayrıca kemane bir renk sazıdır. Bu bakımdan icralarımızda bizden açış yapmamızı bekliyorlar. Her aşamada gereklidir. Eskiden kabak kemane de açış yaparken teke yöresi icrası yapardık. Fakat şuanda icracıların çoğalması icra alanının genişlemesi sebebiyle her yörenin ezgilerine açış yapabiliyoruz. Bu bakımdan da gerekli.

U 7: Gerekli buluyorum. Türk halk müziği uzun hava formlarına eşlik açısından önem arz ediyor. Makam bilgilerinin pekiştirilmesi için çalgıda uygulanması gerektiği düşüncesindeyim. Derslerimde zaman zaman usta çırak ilişkisi çerçevesinde açış çalışmaları yaptırmaktayım.

Uzman grubunun tamamının açış çalışması gerekliğini vurguladığı görülmüştür. Ayrıca U6 hariç uzman grubunun tamamı açış eğitiminin başlangıç seviyesinde uygulanmadığı, açış eğitiminin ustalık gerektiren bir icra biçimi olduğunu belirtmişlerdir. U3 kabak kemane açış eğitiminin THM geleneği için de çok önemli olduğunu belirtmiş, U4 yöre müzikal ifade ve yöre motiflerini öğrencilere kazandırmak için çok önemli olduğunu belirtmiştir. U5 Öğrencinin kendi tavrının oluşması ve süsleme kazanımının öğrenciye

kazandırılması noktasında açış çalışmalarının önemli olduğunu belirtmiştir. U7 makam bilgisinin pekişmesi için önemli olduğunu, U6 konser, dinleti vb. çalışmalarda kabak kemaneden açış istendiği için gerekli olduğunu söylemiştir.

Yukarıdaki bulgulara göre kabak kemane eğitimi sürecinde THM motif ve süslemelerinin öğrenciye kazandırılmasının açışlar yoluyla mümkün olabildiği görülmektedir. Ayrıca açış çalışmalarının üst düzey icra yeteneği kazanmak bakımından önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Burada en önemli olan konunun ise icranın kendi tavrının oluşması olduğu düşünülmektedir. Kabak kemane icracı sayısının ve kullanım alanlarının artmasıyla koro, konser vb. çalışmalar da kemane ile açışlara daha çok yer verildiği bilinmektedir. Kabak kemanede açış eğitiminin başlangıç seviyesinde olan öğrenciler için erken olduğu görüşü hakimdir. Ancak bu konuda da görüş ayrılıkları mevcuttur.

4.1.3 Kabak Kemanede Açış Çalışmaları Yapılabilmesi İçin Öğrencilerinizde Hazırbulunuşluklar Konusundaki Düşünceleriniz Nelerdir?

U 1: Öğrencinin kabak kemanenin tuşesi üzerindeki bütün perdelere hakim olması gerekiyor. Transpoze yapabiliyor olması lazım. Çok ileri seviye olmasa bile başlangıç seviyesinde olmaması lazım. Ezgi dağarcığı ve yöre bilgisinin dolu olması lazım. Sıfırdan gelen bir öğrenciye açış eğitimi yapılamaz çünkü açış eğitimi kemane icrasında üst düzey kazanımlar gerektiriyor.

U 2: Saza hakim olmasını bekleriz. Saz üzerinde iki oktavlık gam üzerinde basamadığı bir nota olmamalı. Makam ve yöre bilgisi yeterli olmalı. Bunun dışında nüansları kendisi çözebilmeli.

U 3: Öncelikle öğrencinin yeterli düzeyde dinleme yapmış olması gerekiyor. Müzik cümleleri ard arda uyumlu bir şekilde icra edilemeyebiliyor o yüzden yöre ilgili motifleri, ezgileri ve hangi tekniklerin kullanıldığını öncesinde kavramak lazım. Öğrenci hangi yöreden eseri icra edecekse yöreyle birlikte makam ve eserin melodik yapısını da iyi özümsemeli.

U 4: Teknik olarak ve yöresel tavır olarak belli bir noktayı geçmiş olmaları gerekiyor. Bunu geçtikten sonra açış çalışmalarına geçilebilir.

U 5: Kabak kemane eğitiminde taksim çalışmaları bana göre ileri icrâ konusudur. Bu yüzden taksim çalışmaları belir teknik çalışmalar yapıldıktan ve müzikal anlamda gerekli olgunluğa ulaştıktan sonra yapılmalıdır. Teknik çalışmalarla birlikte özellikle bol bol taksim dinlemesi yapılarak gerekli kulak dolgunluğuna ulaşıldıktan sonra taksim çalışılmalıdır.

U 6: İcra yapacakları yöreyi iyi bilmeleri gerekiyor. Bunun için de öncelikle dinleme yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Öğrencilerime yapılmış açış örneklerini de dinlemelerini öneriyorum.

U 7: Öğrencilerimin Türk müziği teorik derslerinde makamsal çalışmaları tamamlamış ve kabak kemane klavyesinde bütün seslere refleks kazanmış olması gerekmektedir. Yöresel müzik kültürlerine hakimiyet kazanmış olması gerekmektedir. (Barak bozlak gurbet vb.)

Uzman grubunun tamamı kabak kemane açış çalışmalarının yapılabilmesi için öğrencilerin öncelikle dinleme yapması gerektiğini, yöre ve makam bilgisinin de üst düzeyde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca U6 hariç tüm uzmanlar öğrencilerin teknik seviyelerinin yüksek olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu noktadan yola çıkarak kabak kemanede açış çalışmalarının yapılabilmesi için öğrencilerde teknik beceri, yöre ve makam bilgisinin ileri düzeyde olması gerektiği görülmüş, başlangıç seviyesi için kabak kemanede açış çalışmasının yapılmasının uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Öğrencinin yay tekniğinin ileri düzeyde olması, sol el kaslarının yeterince gelişmiş olması gerekli olduğu görülmüştür. Başlangıç seviyesinde öğrencilere dinleme yapmaları önerilerek ezgi dağarcığı ve yöre bilgisi kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

4.1.4 Kurumunuzda Kabak Kemane Eğitimi Sürecinde Açış Çalışmalarına Hangi Kazanımlardan Sonra ve Hangi Yarıyıldan Başlanmasıyla İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Öğrencilerime kendi yazmış olduğum ‘kabak kemane metodu 1’ ve ‘kabak kemane metodu 2’ seviyesini bitirdikten sonra lisans 3, lisans 4 hatta yüksek lisans düzeyinde açış eğitimine başlanmasını uygun buluyorum.

U 2: 6 veya 7.Yarı yılda verilmesini uygun buluyorum. Kazanım konusunda belirli yörelerin karakteristik özelliklerini aldıktan sonra açış daha mantıklı olacaktır diye düşünüyorum.

U 3: İstisnai durumlar dışında ben 3. Yarıyıldan teke yöresi ile başlıyorum. Fakat öğrenci belirli bir düzeyde icra ederek okula giriş yapmışsa 2. Yarıyıldan itibaren de açış çalışmalarına başlıyorum. Öğrencinin kavrama düzeyine göre de değişiklik gösterebiliyor. Bazı öğrenci daha hızlı kavrayabiliyor ama genel olarak lisan 2. Sınıf düzeyinde açış çalışmalarına başlıyorum diyebilirim.

U 4: Bunun yarıyılı belirlemenin çok doğru olmadığını düşünüyorum. Sadece ders geçmek için derse gelen bir öğrenciye uzun hava öğretemezsiniz. Bu çok değişken bir konudur. Burada önemli olan şey öğrencinin profili ve öğretmenin öğretme şeklidir. Ortalama bir öğrenci için lisan 3. Sınıftan itibaren çalışılmasını uygun görüyorum.

U 5: Açış/ Taksim çalışmalarına uzun süren teknik çalışmalardan ve tatmin edici düzeyde bir repertuar oluşturduktan sonra başlanmalıdır. Yani buda 4. yarıyıldan sonra olabilir.

U 6: İlk dönemden başlıyorum. Örneğin teke yöresi çalışırsak öncelikle bu yöreden farklı eserler geçerek öğrencinin ezgi dağarcığını oluşturuyoruz. Daha sonra açış çalışmalarını icra ediyoruz.

U 7: Genellikle lisans 3 seviyesinde uygun buluyorum fakat öğrenci yöre karakteristik özellikleri özümseme, makam bilgisi ve kabak kemaneye hakim olma gibi özellikleri taşıyorsa daha erken olabilir.

Uzman grubunun çoğunluğu lisans 3 seviyesinde açış çalışmalarına başladıklarını belirtmişlerdir. U2 daha erken başlanabileceğini belirtmiş, U4 kabak kemanede açış

çalışmalarının öğrencinin durumuna göre daha erken verilebileceğini belirtmiştir. U6 Öğrenciye ezgi dağarcığı kazandırmak için ilk dönemden başladığını belirtmiştir.

Bu noktandan yola çıkarak kabak kemanede açış eğitiminin genel olarak lisans 3 düzeyinde verildiği görülmüş olup öğrencilerin yeteneği ve hazırbulunuşluk seviyesine göre bu sürenin daha erken veya daha geç olabileceği sonucuna varılmıştır. Burada bireysel öğrenme farklılıkları ön plana çıkmaktadır. Ayrıca icra edilmese bile öğrenciyi 3 yıl açış kavramından uzak bırakmamak ve öğrencide ezgi dağarcığı oluşturmak için açış icralarının ilk yarıyıldan itibaren dinletilmesinin önemli olabileceği düşünülmektedir.

4.1.5 Kabak Kemane Eğitimi Sürecinde Açış Çalışmalarıyla İlgili İzlediğiniz Yöntem Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Öğrenci odaklı olarak ilerliyorum. Öncelikle gurbet havası ile başlıyorum.

U 2: Dinlemenin bu konuda çok önemli olduğunu düşünüyorum. En başta yöresel ustaları, keman çalan bozlak ustalarını dinlemesini daha sonra TRT'deki sanatçıları dinlemeyi öneriyorum. Açış için ilk işimiz dinlemek ve taklit etmek.

U 3: Bundan önceki soruların tamamını bu soruya ekleyebiliriz. Hepsi benim için bir bütün. Öncelikle teorik olarak yöre hakimiyeti ve makamlar üzerinde öğrenciyi hazır duruma getiriyorum. Ayriyeten öğrenciyi açış çalışmalarına hazırlarken kısa pasajlar halinde açış örneklemeler kendim öncesinde yapıyorum sonrasında da öğrencime yaptırıyorum.

U 4: Öncelikle hangi açışı çalışacağımızla ilgili bir konu. Örneğin barak havası çalışacaksak öncelikle öğrencinin barak açışı mahalli sanatçılardan dinlemesini ve açış dinlemesini sağlayacak davranış geliştirmesini sağlıyorum. Açışlarda bulunan cümlelerdeki motifleri elimden geldiğince basitleştirmeye çalışıyorum. Daha sonra kolaydan zora olacak şekilde adım adım zorlaştırarak ilerleme sağlıyorum. Baştan en zoru gösterip öğrencide ben yapamam duygusunun gelişmesini istemediğim için bu şekilde ilerliyorum.

U 5: Taksim çalışmaları başlamadan önce bol bol icra edilecek makamda taksim dinlemesini öneririm. Sonrasında herhangi bir taksimi olabildiğince taklit edilmeyi öneririm. Buna ek olarak makamları en iyi anlatan eğitici bir form olan peşrevleri usule uymadan yavaşlatarak taksim yapıyormuş gibi icrâ etmeyi öneririm.

U 6: İcra ettiğimiz ezgilere öncelikle dizi olarak bakıyoruz. Daha sonra yöre olarak inceliyoruz. Yörenin yerel sanatçılarının icra ettiği müzik cümlelerini küçülterek öğrencilerime gösteriyorum. Son olarak öğrencilerimizden bu küçük cümleleri birleştirerek icra etmelerini istiyorum.

U 7: Açış kişisel yetenek işi olduğundan sadece derslerimde öğrencilerimin makamsal bilgilerini pekiştirmek ve bazı özel açış formlarını örnekleyebilmek açısından atışma şeklinde çalışmalar yürütmekteyim.

Uzman grubunun çoğunluğu kabak kemanede açış çalışmalarında öğrencilerine ilk olarak dinleme yaptırdığını belirtmiştir. Yöresel açışların öncelikle mahalli sanatçılardan dinlenmesi gerektiğini, oradaki motiflerin iyi analiz edilmesi gerektiğini ve makam bilgisinin olması gerektiğini vurgulamışlardır. U6 öncelikle dizi olarak icra ettiklerini, daha sorma yöre olarak bakarak küçük cümleler oluşturup öğrencilere tekrar ettiğini belirtmiştir. Ayrıca U3 ve U4' de açış icralarında bulunan motifleri pasajlar halinde bölüp öğrencilerine öğrettiklerini söylemişlerdir.

Buradan yola çıkarak kabak kemanede açış eğitiminin ilk aşamasında dinleme yapmak gerektiği görülmektedir. Öğrencide ezgi dağarcığı oluşturabilmek adına yöre müziklerini dinlemek önemlidir. Burada THM geleneğinin temelini oluşturan usta-çırak ilişkisi ve dinle - taklit et mekanizması görülmektedir. Öğrenciye THM motiflerini aşılama ve açış icrasına aşına olmasını sağlamak için dinleme önemlidir. Açış çalışmalarının sağlıklı bir şekilde ilerleyebilmesi için sırasıyla dinleme yapma, yöre bilgisi, dizi bilgisi, makam bilgisi ve son aşamada küçük pasajlar oluşturarak öğrencilere tekrar ettirme olduğu düşünülebilir. Öğrencilere kolaydan zora motifler öğretilmesi öğrencinin olumsuz havaya kapılmasını engellemek bakımından önemlidir. Ayrıca açış çalışmaları, öğrencilerin kendi müzikal kimliklerini oluşturabilmeleri bakımından da önemli olduğu söylenebilir.

4.1.6 Kurumunuzda Kabak Kemane Eğitimi Sürecinde Açış Çalışmalarında Usta-Çırak İlişkisi İle Verilen Eğitim Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Usta-çırak ilişkisi çok önemli. Azerbaycan'da bunun için sadece mugam dersi var. Usta-çırak ilişkisi önemli olduğu kadar nota ve metotlaşmayı çok önemli buluyorum.

U 2: Kesinlikle önemli buluyorum. Türk halk müziğinin yapısal temelinde usta-çırak ilişkisi var. Ne kadar dışarıdan dinlese de ilk üslubunu ustasından alacaktır diye düşünüyorum.

U 3: Benim için usta çırak ilişkisi Türk müziği icralarında vazgeçilmez bir unsurdur. Bu Tsm ya da THM fark etmeksizin ayrılmaz bir bütündür. Nota yazımı olmadığı sürece ten itibaren yüz yıllardır Türk müziği icralarının temelini oluşturduğu için olmazsa olmazlardandır.

U 4: Tekrar mekanizması usta-çırak ilişkisinin temelini oluşturmaktadır. Ben de açış çalışmalarında basitleştirdiğim melodileri icra edip öğrencime tekrar ettiriyorum. Bu bakımdan usta-çırak ilişkisini çok değerli buluyorum.

U 5: Türk müziğinde usta çırak ilişkisinin yeri geçmişten beri çok çok önemli bir noktadadır. Çalgı eğitiminde özellikle taksim gibi ileri icrâya yönelik olan bir formun usta çırak ilişkisi bağlamında ilerlemesi çok önemlidir.

U 6: Usta-çırak ilişkisi bizim geleneklerimizde olan bir şey. Dolayısıyla bizim derslerimiz usta-çırak ilişkisi çerçevesinde geçiyor.

U 7: Her ne kadar uzun hava formlarının da bir notasyon durumu olsa da duygusal ifade ve cümle yapıları tam anlamıyla ifade edilememektedir düşüncesindeyim. Usta çırak ilişkisinin

bu durumda sadece klavuz notalardan yardım alarak yürütülmesinin en doğru yol olacağı düşüncesindeyim.

Uzman grubunun tamamı usta-çırak ilişkisi temelinde verilen eğitimi değerli bulduğunu belirtmiştir. Usta-çırak ilişkisinin sadece kemane icrasında değil Türk müziğinin de ayrılmaz bir parçası olması bakımından önemli bulunduğunu söylemişlerdir. Ayrıca U1 Azerbaycan'da bulunan konservatuarlarda mugam dersinin bulunduğunu söylemiş, metotlaşmanın öneminden bahsetmiştir.

Bunun sonucunda usta-çırak ilişkisi temelinde verilen eğitimin Türk müziğinin temelini oluşturduğu görülmüştür. Usta-çırak ilişkisinin en önemli noktası tekrar mekanizmasıdır. Azerbaycan'da bulunan mugam derslerinin Türkiye'de bulunan konservatuarlara örnek teşkil etmesi düşünülmektedir. Bu yönde çalışmalar açış icrasının öğretilmesi bakımından önemlidir. Ayrıca kabak kemane eğitiminde kaynağın sınırlı olması sebebiyle metotlaşmanın önemi görülmüştür.

4.1.7 Kabak Kemanede Açış Çalışmaları Hakkında Takip Ettiğiniz Herhangi Bir Metot, Etüt veya Egzersiz Kaynakları Mevcut Mu? Yararlanıyorsanız Bu Kaynaklar Hakkında Bilgi Veriniz.

U 1: Kendi yazmış olduğum 'kabak kemane metodu 3' adlı kitapta bir parçada böyle bir çalışmam bulunuyor. Gurbet havası girişinde motifler gösterdim.

U 2: Herhangi Metot, etüt veya egzersiz kaynağımız yok ama Mahmut Cemal Sarı'nın yayımlamadığı 'Açış-Uzun Hava Yöntemi' adlı kitabı kaynak olarak kullanabileceğimizi düşünüyorum.

U 3: Herhangi bir kaynak mevcut değil. Ben sadece kendim yazıyorum. Hangi eserin başına açış yaparsam yöre ve makam özelliklerine göre kendim kısa pasajlar oluşturup öğrencilerime öğretiyorum.

U 4: Öğrenme kavramına burada atıfta bulunmam gerekiyor. Türk müziği eğitiminin bizim ülkemizde yüzyılları aşkın bir tecrübesi bulunmadığı için biz birçok konuyu kendi tecrübelerimizle elde etmek gibi bir noktaya geldik. Öğrencilik ve asistanlık yıllarımızda açış icralarıyla ön plana çıkmış bölge ve yöre hakimiyeti üst düzey olan hocalarımızın hep anlattığı şeyler vardı. Burada temel olarak tekrar mekanizması çok önemlidir. Bir açış icrasını, yöreyi, bölgeyi ve tavrı, bilinçaltı ve müzikal motivasyonunuzun içerisine almamışsanız onu icra etmeniz mümkün değil dolayısıyla usta-çırak ilişkisinin içerisinde bulunduğu tekrar mekanizması çok önemli. Bu sebeple açış çalışmalarının öğretiminde temel tekniğin dinle-tekrar et modeli olduğuna inanıyorum.

U 5: Kabak kemane eğitiminde yararlandığı çok metot yok. Sadece başlangıçta kullanmış olduğum bir kitap var. Ondada kemaneye ilişkin başlangıç seviyesi tekniğini oturtuktan sonra daha çok geçtiğimiz eserleri etütleştirip çalışıyoruz.

U 6: Hayır yok. Bu bakımdan senin yapacağın çalışma çok önemli bir çalışma aslında. Ayrıca çok ciddi bir konu olduğunu düşünüyorum.

U 7: Yok.

Uzman grubunun kabak kemanede açış çalışmaları için kaynakları bulunmadığı tespit edilmiştir. U1 'Kabak Kemane Metodu 3' adlı kitabında Ağır Tavas Zeybeği' isimli eserin başında gurbet açış gösterdiğini belirtmiş, U2 'Mahmut Cemal Sarı'nın yayımladığı 'Açış-Uzun Hava Yöntemi' adlı kitabı kaynak olarak önermiş, U3 açışların motiflerini bölerek pasajlar oluşturup öğrencilerine tekrar ettirdiğini belirtmiştir. U4 usta-çırak ilişkisi temelinde olan dinle tekrar et yöntemini açışlara kaynak olarak önermiştir.

Bu noktadan yola çıkarak kabak kemanede açış çalışmalarıyla ilgili herhangi bir kaynak olmadığı görülmüş, bu konuda yapılan çalışmaların kabak kemane eğitimi ve icrasına yol göstermesi bakımından önemli olduğu saptanmıştır. Kabak kemanede açış eğitimiyle ilgili kaynak oluşana kadar diğer enstürumanlar için yazılmış kaynaklardan faydalanmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın ön bilgi oluşturması bakımından önemli olduğu bir kez daha fark edilmiştir.

4.1.8 Kabak Kemanede Açış Çalışmalarıyla İlgili Kendinizin Üretmiş Olduğu Herhangi Bir Metot, Etüt, Egzersiz ve Benzeri Çalışmalar Var Mı? Var İse Bu çalışmalar hakkında bilgi veriniz.

U 1: Bir önceki soruda da söylediğim gibi 'kabak kemane metodu 3' adlı kitabımda bir parçada gurbet havası açış olarak yararlanıyorum.

U 2: Elimizde bununla ilgili bir kaynak bulunmuyor. Ezgi çekirdeklerini bölerek cümleler halinde çalışma uyguluyoruz.

U 3: Evet kendi oluşturduğum etüt ve egzersizlerim var. Bu çalışmaları sınıflara göre bölüp öğrencilerime öğretiyorum. Öğrencinin yeterlilik düzeyine göre hangi açışı çalışacaksa ona uygun pasajlar oluşturup öğrencilerime yazılı ve uygulamalı şekilde gösteriyorum. Bu etüt ve egzersizleri oluştururken eserin içindeki melodik yapıları içermesine dikkat ediyorum.

U 4: Şuanda kabak kemane metodu olarak kullanılan kaynaklar sazın hakimiyetini ve mukavemetini öğretmeye yönelik. Burada açış çalışmalarıyla ilgili özel bir etüt yok. Uzun havalardan ziyade çalgı hakimiyeti için ürettiğimiz egzersizler bulunuyor.

U 5: Henüz kendi oluşturmuş olduğum bir metot, kitap yok.

U 6: Söylediğim gibi ben kendi öğrencilerime müzik cümlelerini bölerek öğretiyorum.

U 7: Yok

U1 Kendi yazmış olduğu 'Kabak kemane metodu 3' adlı kitabında 'Ağır Tavas Zeybeği' adlı eserin başında gurbet havası açış çalışmasını kaynak olarak kullandığını belirtmiştir. U2 Eserlerdeki cümleleri bölüp kısa pasajlar haline getirerek öğrencilere öğrettiğini belirtmiş, U3 aynı yöntemi kullandığını belirtmiştir. U4 açış çalışmalarından

ziyade sazın hakimiyetini geliştiren egzersizler ürettiğini söylemiştir. U6 dinlediği açışlarda bulunan yöre motiflerini bölerek müzik cümleleri oluşturduğu, öğrencilerine bu yöntemle öğrettiğini söylemiştir.

Bu bilgiler ışığında uzman grubunun kendi üretmiş olduğu metot, egzersiz ve etütler olsa da bu alanda tam anlamıyla bir çalışma yapılmamış olduğu görölmektedir. Kaynak oluşana kadar yöre motiflerinden cümleler oluşturulması, bu motiflerin notaya alınması ve öğrencilere icra ettirilmesinin bir yöntem olarak kullanılabilereği düşünülmektedir. Kabak kemane de açış eğitimiyle ilgili yazılacak metot, egzersiz ve etütlerin kaynak oluşturması bakımında değerli olacağı görölmektedir.

4.1.9 Kabak Kemane Açış alışmalarında Kurumunuzda veya Kurumunuzun Dışında Önerilebileceğiniz Kaynaklar Var Mı? Var İse bu Kaynaklar Hakkında Bilgi veriniz.

U 1: Belli icracıları dinlemelerini öneriyorum. Sadece kabak kemane değil farklı algıları da dinleyip bunu kabak kemane ye aktarmalarını önemli buluyorum.

U 2: Hayır elimizde bir kaynak yok.

U 3: Kabak kemane üzerine zaten yok. Bağlamaya yönelik var. Mahmut Cemal Sarı'nın yayımlamadığı 'Açış- Uzun Hava Yöntemi' adlı kitabı kaynak olarak önerebilirim.

U 4: Yazılı bir kaynak yok. Ben öğrencilerime özellikle Gaziantep mahalli zurnacıları dinlemelerini öneriyorum. Gavur hacıyı dinlemelerini öneriyorum.

U 5: Taksim alışmaları için önereceğim bir kaynak yok. Bunun yerine kendimiz yöntemler üretip çeşitli çalışmalar yapıyoruz.

U 6: Hayır yok.

U 7: Hayır yok.

Uzman gurubunun kabak kemane de açış çalışmalarıyla ilgili kurumlarında ezgi çekirdeklerini bölerek oluşturdukları egzersizler dışında herhangi bir kaynak bulunmadığı görölmüştür. U3 kurumu dışında bağlama için yazılmış olan Mahmut Cemal Sarı'nın yayımlamadığı 'Açış- Uzun Hava Yöntemi' adlı kitabın kaynak olarak kullanılabilereğini belirtmiştir. Ayrıca eğitmcilerin çoğunluğu, kaynak yetersizliği ve Türk müziği geleneğinin bir sonucu olarak yöresel dinlemelerin önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Bu bilgiler ışığında kabak kemane de açış çalışmalarıyla ilgili bir kaynak oluşana kadar Mahmut Cemal Sarı'nın yayımlamadığı 'Açış- Uzun Hava Yöntemi' adlı kitabın örnek bir kaynak teşkil edebileceği görölmüş, bu kaynaktan faydalanmanın yararlı olacağı görüşü ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türk müziğini eğitimimde yıllardır süre gelen dinle-tekrar et (usta-ıracak) yönteminin kullanıldığı görölmüş, tekrar edip daha sonra kendi müzikal kimliğini oluşturmanın önemli olduğu saptanmıştır. Açış alanında yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu, diğer sazlar için yapılan metot ve çalışmaların kaynak oluşturabileceği dolayısıyla yaptığımız bu çalışmanın da literatüre ve metot çalışmalarına kaynak oluşturulabileceği düşünülmektedir. Bu bakımdan çalışmanın önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

4.1.10 Açış Çalışmalarında Diğer Kabak Kemane İcracılarını Dinlemek Ne Derece Önemli? Neden?

U 1: Sadece popüleritenin peşinde koşmayı doğru bulmuyorum. Azerbaycan'da bulunan Adalet Vezirov gibi önemli icracıları, keman icracılarını, klarnet icracılarını, özellikle Gavur Hacı gibi yerel icracıları dinlemelerini THM ve kemane icrası adına önemli buluyorum.

U 2: Önemli fakat ilk önce ana kaynağını dinlemeyi önemli buluyorum. Bir bozlak açışın kemanla nasıl icra edildiğini ya da bir kemeçleyle yol havasının nasıl icra edildiğini ilk başta o yöredeki motiflerden, yöredeki icracılardan öğrenebiliriz. Bunun dışında bağlamayla nasıl icra ediliyor, zurnayla nasıl icra ediliyor, bazen yeri geliyor halayların başında yapılan açışları zurna'dan dinleyip ona göre açış yapıyoruz.

U 3: Alanında kendini yetiştirmiş profesyonel icracıları dinlemek çok önemlidir. Hepsi ayrı bir renktir. Hepsinden alacağımız bir katkı mutlaka olacaktır. Tek bir kaynaktan faydalanmamak gerekir. Bu şekilde çok fazla yol kat edemeyiz. Farklı kişileri dinleyip kendi yaratımını oluşturman gerekiyor.

U 4: Hepimizin tıpkı parmak izlerimiz gibi farklı icraları var. Hiçbirimizin icrası birbiriyle aynı değil. Bu sebepten dolayı farklı icracıları dinlemelerini önemsiyorum. Bu sorunuza değerli buluyorum.

U 5: Diğer kemane icracılarını dinlemek tabikide çok önemli. Başta söylediğim gibi ilk önce nitelikli icraları sık sık dinleyip sonrasında kendi tavrımızı oluşturmalıyız.

U 6: Herkesi dinlemelerini öneriyorum. Çünkü herkesten öğrenebileceğimiz bir cümle bir icra biçimi olabilir.

U 7: Çok önemli buluyorum. Bu gibi icralar önce taklitle başlar. İyi icracılar taklit edilir. Zamanla kendi yapısı oturur. Müzikal cümle dağarcığı geliştirmek için icralar dinlemek çok faydalı olabilir. Çok önemli.

Uzman grubunun tamamı farklı icracıları dinlemeyi önemli ve faydalı bulduğunu belirtmiştir. U2 kabak kemane açış çalışmaları yapmadan önce yapılacak açış hangi yöreden ise o yörenin geleneksel sazlarının dinlenmesi gerektiğini belirtmiştir. U3 ve U4 herkesin farklı bir icra biçiminin bulunduğunu belirtmiş, herkesten alınacak bir şeyler olduğunu söylemişlerdir. U5 diğer kemane icracılarını dinlemenin kendi tavrımızı oluşturmaya yardımcı olacağını belirtmiştir.

Bu noktadan yola çıkarak farklı icracıları dinlemenin kişinin ezgi dağarcığını geliştirdiği görülmektedir. İcracının kendi müzikal kimliğini oluşturması için farklı icracıları dinlemesi önemli bir süreçtir. Herkesin farklı bir parmak izi olduğu gibi farklı icra biçimleri de olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla herkesten öğrenebileceğimiz motifler olabilir. Ayrıca

açış icralarını ilk olarak mahalli sanatçılardan yöresel sazlarla dinlemek, motiflerin kaynağını anlamak açısından değerlidir.

4.1.11 Kabak Kemanede Açış Çalışmalarının Ölçme ve Değerlendirmede Kullanılıp Kullanılmaması Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir? Neden?

U 1: Lisans 4 düzeyinde sınavda her öğrencinin gurbet havası açabilmesini önemli buluyorum ve bu bağlamda ölçme değerlendirme kullanıyorum fakat farklı yöre ve uzun hava açışlarından bütün öğrencileri sorumlu tutmuyorum. Çünkü bazı öğrencilerde buna vaktimiz kalmayabiliyor.

U 2: Sınavlarda soruyoruz. Bizim normalde sınavlarda bir ölçme değerlendirme kriterimiz var ama açışları özel değerlendiren bir ölçme değerlendirme şablonumuz yok. Bununla ilgili bir ölçme değerlendirme şablonu oluşturulabilirse bizim içinde iyi olur. Biz de kaynak olarak faydalanmak isteriz.

U 3: Kullanılması gerektiğine inanıyorum. Açış yapamayan kemane icracısı tam bir icracı değildir benim gözümde çünkü korolarda ve konserlerde kabak kemane icra eden birinden mutlaka açış yapması istenir. Ben kendi öğrencilerimde açış çalışmalarını ölçme ve değerlendirmede kullanıyorum.

U 4: Taksim çalışmalarının ölçme ve değerlendirmede kullanılması benim için çok değerli. Çünkü taksim çalışması yapmanın belli bir müzikal doyumluk, belli bir efor ve emeğin sonucunda ortaya çıkan bir icra olduğu için çok değerli buluyorum. Taksim çalışmalarını ölçme ve değerlendirmede kullanmayı bence önemsemek gerekir.

U 5: Açış çalışmaları ölçme ve değerlendirmede rahatlıkla kullanılabilir.

U 6: Açış çalışmalarının ölçme ve değerlendirmede kullanılmasını önemli buluyorum. Her dönem 6 eser ve 1 açışı zorunlu tutuyorum.

U 7: Öğrencinin belirli bir seviyede olması gerektiğinden lisans 4 de ölçme ve değerlendirmede kullanılabilir. Lisans 3 de eğitim verilip lisans 4 de geri dönüt alınabilir. 3 ve 4. Sınıflarımda vize ve finallerde en az bir açış yapmalarını istiyorum fakat ölçme ve değerlendirmeye tabi tutmuyorum.

Uzman grubunun tamamının açış çalışmalarını ölçme ve değerlendirmede kullandığı ve önemli bulduğu tespit edilmiştir. Özellikle ileri düzey kabak kemane icrasında açış icrasının önemli olduğu, bu sebepten dolayı ölçme ve değerlendirmede kullanıldığı görülmüştür. U6 ilk dönemden itibaren ölçme değerlendirme kullanırken diğer uzmanların tamamı başlangıç seviyesi için erken olacağı görüşündedir. Burada görüş farklılıkları mevcuttur. Ayrıca bu alanda ölçme değerlendirme şablonunun yoksunluğu görülmüştür. Kabak kemanede açış çalışmaları ölçme değerlendirme şablonu kaynakları oluşturmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu noktadan yola çıkılarak çalgı eğitiminde başarılı olmanın bir kıstası olarak görülen ölçme ve değerlendirmenin açış eğitiminde kullanılmasının, öğrencinin açış icrasını bir hedef

haline getirerek çalışması için önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bazı öğrencilerin açış yapabilmek gereken üst düzey kazanımlara sahip olmadığı, dolayısıyla her öğrencinin bu konuda ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulmadığı görülmüştür. Bu konuda hocaların ortak bir ölçme değerlendirme şablonu oluşturmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

4.1.12 Kabak Kemane Eğitimi Sürecinde Açış Çalışmalarında Diğer Sazlardaki Motif ve Süslemelerin Kabak Kemaneye Uyarlanıp Uyarlanmamasıyla İlgili Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Eskiden çok fazla kemane icracısı olmadığı için ben de genellikle farklı sazlardaki açışları dinleyip kabak kemaneye uyarlıyordum. Ayrıca farklı enstrümanlar'dan küçük motifleri alıp kemaneye uyarlamayı önemli buluyorum. Çünkü başka türlü çok sığ bir pencerede kalabilirsiniz. Örneğin bir zurna dinlemeden tam anlamıyla zeybek açamazsınız. Bağlama ve keman gibi enstrümanları da dinleyip kabak kemaneye uyarlamayı önemli buluyorum.

U 2: Biraz önce zurna örneğinde de verdiğim gibi zurnadaki motiflerin kabak kemaneye uyarlanması, örneğin la açık telimizi glissando tekniğini kullanarak sızlatmak çoğu zaman zurnadaki gibi etki verebiliyor. Bu gibi küçük şeyler o çalgıdaki motifleri kabak kemaneye aktarmayla ilgili önemli.

U 3: Bu soru çok güzel bir soru olmuş emeklerine sağlık. Kesinlikle kullanılması gerekiyor. Bu konuyu biraz açacağım. Öncelikle kabak kemanede teke yöresi icra ederken sadece kabak kemane değil sipsinin yaptığı motifleri de kabak kemaneye uyarlamak gerekiyor. Öğrencinin yörenin mahalli icracılarını dinlemesi ve kavraması gerekiyor. Örneğin Kırşehir yöresi bozlak açış yaparken zurna ve keman ile dinlemesi buradaki motifleri kabak kemaneye uyarlaması son derece önemli.

U 4: Önemli bulunuyorum. Çünkü bizim açışlarda kullandığımız motifler çalgıların değil yörenin motif ve tavırlarıdır. Her yöre öncelikle kendi mahalli icracıları ve sazlarıyla dinlenmelidir. Bu bakımdan diğer sazlardaki motif, süsleme ve tavırları kabak kemaneye uyarlamak değerlidir.

U 5: Kabak kemane ile taksim çalışmalarında diğer sazlarda ki taksim icralarında (özellikle yaylı sazlar) dinlenebilir. Böylelikle farklı ifadeler çalışılmış olur ve bu öğrencinin icrasında yorum zenginliği oluşturur.

U 6: Zaten biz sazımızı bağlamaya, klarnete, kemane bir saza uyarlıyoruz. Çünkü bizim gerimizde başka bir icra stili yok. Gerimizde tek bir icra stili var o da teke yöresinde kullanılan icra stili var. Örneğin bir barak icrası yaparken Hacı Çiçek, bozlak icrasında Erol Çöke dinliyoruz ve buradan uyarlıyoruz. Önemli buluyorum.

U 7: Yöre ezgilerinin hangi çalgılarla icra edildiği ve üretildiği önem arz etmektedir. Hangi çalgıyla icra edildiyse o motif ve süslemeler kullanılabilir. Uyarlanabilir.

Uzman grubunun tamamı diğer sazlarla icra edilen motif ve süslemeleri kabak kemaneye uyarlayarak icra etmeyi çok önemli bulmuşlardır. Özellikle hangi yörede açış

yapılacaksa o yörede sık kullanılan sazları mahalli sanatçılardan dinlemenin kaynak olarak ilk başta geldiğini belirtmişlerdir. U5 özellikle yaylı sazların dinlenmesini önermiş, farklı sazları dinlemenin yorum zenginliği oluşturacağını belirtmiştir. U6 sazını bağlamaya, klarnete, kemana ya da vb. sazlara uyarladığını, çünkü gerimizde teke yöresinde başka bir icra stili olmadığını söylemiştir.

Buradan yola çıkarak yörenin müzikal kimliği, motif ve süslemeleri yöre sazlarıyla en doğal halinde bulunduğu ve birinci kaynak olduğu görülmüş, tüm THM sazlarının dinlenmesi ve kabak kemaneye uyarlanmasının kabak kemane icrasının gelişimi bakımından önemli olduğu saptanmıştır. Zaten var olan kabak kemane kimliğinin genişlemesi ve evrenselleşmesi bakımından da uyarlanmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca diğer sazları dinlemenin öğrencide yorum zenginliği oluşturacağı düşünülmektedir.

4.1.13 Kabak Kemanede ‘Açış’ ‘Taksim’ Terimlerinden Hangisini Kullanmayı Tercih Ediyorsunuz? Bu Terimlerden Ziyade Kullandığınız Başka Terimler Var Mı?

U 1: Ben genelde açış ve gezinleme kelimelerini kullanıyorum. Örneğin Yöresel bir zeybeğin başında halk oyunu ekibinin açış esnasında yürümesi sırasında yaptığım serbest çalıma gezinleme diyorum. Bir türkünün başında yapılan hicaz serbest çalıma ise taksim diyebilirim.

U 2: Taksim daha çok Türk Sanat Müziğinde bir eserin girişi olarak kullanıldığını düşünüyorum. Ben daha çok Türk Halk Müziğinde açış kelimesini kullanmayı tercih ediyorum. Fakat bir Muhayyer Kürdi eserin başında ise bunu ayrı bir icra olarak taksim olarak adlandırabilirim.

U 3: Ben taksim kelimesinden ziyade açış kelimesini kullanıyorum. Taksimi kabak kemaneye Tsm alanında eser icra ederken kullanıyorum. Taksim kelimesini kullanmak yanlış olur diyemem aslında ikisi de bir bütün ancak yıllardan beri TSM’de taksim ve THM’de açış olarak adlandırdığımız için açış kavramını kullanıyorum.

U 4: Taksim kelimesini pek kullanmıyorum. Açış kelimesine alışkanlık kazandık. Açış, taksim bunlar aynı şeyi ifade eden kelimeler. Terminolojiye çok takılmamak gerek diye düşünüyorum.

U 5: Ben genelde açış ve taksim kelimelerini kullanıyorum.

U 6: Yol gösterme. Taksimde TSM’de daha çok kullanılan bir terim. THM’de daha çok açış kullanılır. Örneğin Göksel Baktagir’den bir Muhayyer Kürdi eser icra ederken taksim diyebilirim.

U 7: Hayır yok.

Uzman grubunun çoğunluğunun ‘taksim’ kelimesinden ziyade THM’de ‘açış’ kelimesini tercih ettikleri görülmüştür. U3 açış ve taksimin aynı şeyleri ifade ettiğini söylemiş, terminolojiye takılmamak gerektiğini belirtmiştir. U6 yol gösterme terimini kullandığını belirtmiştir. Diğer uzmanların tamamı taksimi daha çok Tsm eseri icra ederken

kullandıklarını belirtmiş, yine de taksim olarak adlandırmanın yanlış bir kelime olmayacağını düşündüklerini belirtmişlerdir.

Bu bilgiler ışığında yöresel bir eserin başına doğaçlama olarak yapılan serbest gezintide genellikle açış kelimesinin kullanıldığı görülmüştür. Bozlak açış, barak açış, gurbet açış, yol gösterme veya gurbet gezinleme gibi kelimelerin daha çok kullanıldığı düşünülmektedir. Daha çok makam isimleriyle başlayan doğaçlama serbest icraların 'taksim' olarak adlandırıldığı görülmüş olmakla birlikte THM'de taksim kelimesinin kullanımının yanlış olmadığı düşünülmektedir. Bu konuda uzmanlar arasında fikir ayrılıkları olduğu görülmüş, bunun ayrıca bir tartışma konusu olabileceği yorumu yapılmıştır.

4.1.14 Kurumunuzda Kabak Kemane Eğitimi Süreci Açış Çalışmalarında THM Yöresel Motifleri İle Yöresel Olmayan İcra Biçimleri Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Öncelikle yöresel motiflerin üzerinde yoğunlaşmak gerekiyor. Örneğin gurbet havasının başına ağdalı bir icra yakışmaz.

U 2: Örneğin gurbet havasına ağdalı bir çalım yakışmaz diye düşünüyorum. Açışın anlamı yol gösterme olduğu için solistin okuyacağı şekilde aynı motifleri yapması beklenir.

U 3: Bu çalışmalarda yöresel motifler bizim ana kaynağımız. Biz oradaki motifleri kullanarak açış oluşturuyoruz. Yöresel olmayan icra biçimlerini öğrenci için olumlu görmüyor ve öğrenciye göstermiyorum. Öğrenci belli bir seviyeye gelmiştir kendisi bu şekilde icra etmek ister ona bir şey diyemem ancak eğitim süreci içerisinde göstermiyorum.

U 4: Açış çalışmalarında yörenin kendi tavrı olmayan duygu ve nüansları kullanmamak gerekir. Her motifin yöreyi anlatan özellikleri vardır. Dinleyen kişinin yöreyi anlaması lazım. Bence motiflere iyi sahip çıkmak lazım çünkü motif bizim en küçük THM askerimiz. Bunlar olmadan halk müziğini ayakta tutamayız.

U 5: Ben sadece yöresel motiflerle sınırlamayı doğru bulmuyorum. Ama önce yöresel motiflerin sağlam bir temel üzerinde öğrenilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sonrasında farklı müzik türlerinde ki motiflerde kullanılırsa bana göre bu bir zenginlik olur.

U 6: Onun sınırlılıklarını şu şekilde çiziyorum. Eğitim sürecinde 7 bölgenin yerel ezgileri icra edilir, açışı yapılır ve en sonunda bir tane longa ya da sirto örnek icra edilebilir. Ben bir kalıba sokmuyorum. Tabi eğitim sürecinde arabesk bir eser de icra etmeyi doğru bulmuyorum.

U 7: Yöresel motifler de klasik Türk müziği vb. icra biçimleri de yöre özelliklerine göre kullanılabilir. Fakat Türk müziği harici Hint, Arap vb. Yapılarda icralar eğitim süreci içerisinde verilmemelidir. Öğrencinin kişisel gelişim sürecine bırakılmalıdır. Mesela İstanbul türkülerinden önceki açışlarda klasik Türk müziği icra biçimi kullanırken. Orta Anadolu uzun hava formlarından bozlakta ise yöresel motifler kullanılabilir. Yöresel icra biçimlerine Hint, klasik müzik ve Arap motifleri dahil edilmemelidir.

Uzman grubunun tamamı yöresel olmayan icra biçimlerinin eğitim sürecinde ve THM icralarında kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Motiflerin THM'nin ana kaynağı olduğu düşünülmektedir. U3 öğrencinin yöresel motifleri icra etmesi akabinde eğitim süreci dışında yöresel olmayan icra biçimlerine karışmayacağını fakat eğitim sürecinde yöresel icra biçimleri üzerinde duracağını belirtmiştir. U1 ve U2 gurbet havasında yöresel olmayan bir icra biçiminin gurbet havasını yansıtmayacağını belirtmiştir. U5 sadece yöresel motiflerle sınırlamayı doğru bulmadığını ancak o da başlangıç için yöresel motifler üzerine sağlam bir temel oluşturmanın önemli olduğunu ifade etmiştir.

Bu bilgiler ışığında THM değerlerini ve motiflerini korumak ve gelecek nesillere aktarmak adına eğitim sürecinde yöresel çalışmaların öğretilmesinin daha faydalı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca başlangıç için yöresel motifler üzerine sağlam bir temel kurulsa da ileri düzeyler için kabak kemanenin evrenselleşmesi adına farklı motif ve tarzlarında icra edilmesinin yanlış olmayacağı görüşü öne çıkmaktadır.

4.1.15 Kabak Kemanede Açış Çalışmalarının Kabak kemane İcrasına Katkıları Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?

U 1: Çok önemli katkıları vardır. Profesyonel olarak icra ediyorsanız konserlerde sizden mutlaka istenilen bir durumdur. Kabak kemanede açış yapmadan üst düzey icracı sayılamayız.

U 2: Öğrencilere büyük katkısı var çünkü birebir taklit yeteneğini geliştiriyor. Serbest bir melodi icra ederken hafızasını genişlettiği için bu anlamda büyük katkısı olduğu düşünüyorum. Bunun dışında özgür icrasını ve yaratıcılık duygusunu ortaya çıkardığını düşünüyorum.

U 3: Kabak kemane icrasına katkıları çoktur. Benim için olmazsa olmazdır. Biraz öncede bahsettiğim gibi konserlerde mutlaka istenilen bir icradır. Öğrencinin kendi yaratımı ortaya koyması bakımından da önemlidir.

U 4: Açış çalışmak kabak kemane hakimiyetini çok geliştiren bir şey. Çünkü kırık hava çalarken orada bir takım şeyler hazır bulunuyor. Yayın itiş yönünden çekiş yönüne, eserin ritminden, nünansları hazır fakat açış icrasında melodinin yükü sizin parmaklarınızın ucunda. Oradaki yayın nünansı bile motifinizin rengini değiştireceği için bir dakikalık taksim için bile binlerce dakika çalışmak gerekir diye düşünüyorum. Bu bakımdan açış taksim çalışmalarının kabak kemane icrasına katkıları son derece önemlidir.

U 5: Açış çalışmalarının icraya katkıları çok büyüktür. Çünkü taksim çalışmaları ile birlikte bol bol yorumlama teknikleri ve ifade unsurları çalışmaktadır. Buda icraya olumlu şekilde yansımaktadır.

U 6: Sadece açış icrasının değil her icranın bir katkısı var. Açış ise icracıların kabiliyetlerini gösteren bir icra biçimi.

U 7: Hakimiyeti üst seviyelere çıkarabilir.

Uzman grubunun tamamı kabak kemanede açış icrasının üst düzey bir icracı olma yolunda çok önemli olduğunu belirtmiştir. U1 ve U3 konserlerde açış icrasına ihtiyaç olduğunu, U2 özgür icra ve yaratıcılık duygusunu öne çıkardığını, U4 kırık havalardaki gibi hazır melodilerin olmadığını ve bu bakımdan zor ve geliştirici olduğunu belirtmişlerdir. U5 kabak kemanede açış icrasının yorum ve ifade becerisi bakımından önemli olduğunu düşünmektedir. U7 saza olan hakimiyeti üst seviyelere çıkarabileceğini belirtmiştir.

Bu bilgiler ışığında kabak kemanede açış yapmanın üst düzey kabak kemane icracısı olabilmek için bir eşik olduğu görülmektedir. Ayrıca konserlerde duyulan ihtiyaçlar çerçevesinde gerekli olduğu görülmüştür. Kabak kemanede açış yapabilmeyen özgün icra yeteneğini artırdığı, yorum ve ifade becerilerini geliştirdiği düşünülmektedir. Dolayısıyla açış/eğitiminin önemi bir kez daha öne çıkmaktadır.

4.1.16 Kabak Kemane Eğitiminde Açış Çalışmalarıyla İlgili Önerdiğiniz Kemane İcracıları Kimlerdir? Neden?

U 1: Yörelere göre dinlemek lazım. Örneğin bir gurbet havası açış yaparken Salih URHAN ve Uğur ÖNÜR, bozlak açış yaparken Hüseyin Yalçın, hicaz taksim yaparken İhsan MENDEŞ gibi birçok usta var. Bu durum birazda ne aradığımızla ilgili.

U 2: En başta benimde ustam Salih URHAN gurbet havalarında onun dışında Faik İNCE yine gurbet havalarında, hepimizin kulaklarını dolduran Fatih GÜRBÜN, İhsan MENDEŞ, onun dışında gündemdeki Uğur ÖNÜR, Hüseyin YALÇIN, Cafer NAZLIBAŞ gibi kişiler harika işler yapıyorlar. Öğrencilerime kesinlikle şu kişiyi dinlemeyin demiyorum çünkü müziği sınırlayıp hapsedmeden hepsini dinlemelerini ve kendileri hangi üsluba yöneleceklerse yine kendilerinin belirlemelerini istiyorum.

U 3: Salih URHAN hocamızı , İhsan MENDEŞ , Özgür ÇELİK, Hüseyin YALÇIN ve Uğur ÖNÜR'Ü önerebilirim. Cafer NAZLIBAŞ'ı da yöresel icra yaptığında önerebilirim.

U 4: Azerbaycan'dan Adalet VEZİROV, Habil ALİYEV, Türkiye'de bulunan icracılardan Cafer NAZLIBAŞ, İhsan MENDEŞ, Uğur ÖNÜR, Hüseyin YALÇIN gibi icracıları dinlemelerini öneriyorum.

U 5: Trt kemane sanatçılarını öneririm. Çünkü önce geleneği nitelikli bir şekilde icra eden sazadeler dinlenmelidir.

U 6: İsim vermeyeyim. Herkesi dinlemelerini öneriyorum. Çünkü herkesin tavrı farklı. Ne kadar açış dinlersek o kadar iyi diye düşünüyorum.

U 7: Hüseyin YALÇIN ve Uğur ÖNÜR yörelerinden yetişmiş usta icracılar. İhsan MENDEŞ ise ikisininde hocası ve Türkiye'de kabak kemane ile açış icralarını yapmış ilk isimlerden birisi.

U6 haricinde tüm uzmanlar alanında kendini ispatlamış, TRT ve Kültür Bakanlığı gibi kurumlarda görev yapmakta olan icracıları dinlemeyi önermişlerdir. U6 herkesin tavrının

farklı olduğunu dolayısıyla herkesten öğrenilebilecek bir şeyler olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yöresel icra yapan icracıların dinlenmesinin kabak kemane icra geleneğine uygun olduğu ortak görüşü öne çıkmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, THM kabak kemane icrası geleneğine uygun olduğu için alanında kendi ispatlamış TRT ve Kültür Bakanlığı sanatçıların dinlemenin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca her icracıdan öğrenilebilecek bir tavır olabileceği görüşü ön plana çıkmaktadır.

4.1.17 Son Olarak Eklemek İstedığınız Bir Şey Var Mı?

U 1: Teşekkür ederim.

U 2: Teşekkür ederim.

U 3: Sorular zaten kabak kemane icrasında açış çalışmaları yönünden söylemek istediklerimin hepsini kapsıyor. O yüzden farklı bir şey söyleyemeyeceğim. Son olarak kabak kemane icrasında açış çalışması olmazsa olmazlardandır. Öğrencinin durumuna göre gerekirse 1. Sınıftan itibaren başlanması gerektiğini düşünüyorum. Teşekkür ederim.

U 4: THM ve kabak kemane eğitimi bundan otuz yıl öncesine göre çok farklı. Bu teknolojik imkanlar ve bir takım materyallere ulaşmamızın kolaylaşmasıyla da ilişkili bir durum. THM'nin kendi kimliğini kabak kemane üzerinden ifade edebilecek çalışmaların içerisine girmeyi çok değerli buluyorum. Bizler Üniversiteler olarak bir şeyler yapmak zorundayız. Yapılan çalışmaların eksik olduğunu düşünmeme rağmen çok değerli buluyorum. Metotlaşmak çok önemli ama her şey değil. Belli bir noktadan sonra THM'nin kendini öğretebilmesi gibi bir özelliği var. Bunun tek yolu THM'nin öğrencilere sevdirmesi. Çalgı eğitimi ve öğretimi ile ilgili tüm etkinlikleri değerli buluyorum. Sizlerinde emeklerine bu sebeple saygı duyuyorum. Teşekkür ediyorum.

U 5: Teşekkür ederim.

U 6: Evet eklemek istediğim bir şey var. Bu çalışma daha önce yapılmamış bir çalışma. Bu bakımdan çok önemli bir çalışma. Sınırlılıkları ve çerçevesi iyi belirlenmeli.

U 7: İyi çalışmalar dilerim.

Uzman grubunun tamamı soruları yeterli bulmuş kabak kemane açış icrasıyla ilgili bütün görüşlerini aktarabildiklerini ifade etmişlerdir. U3 kabak kemanede açış icrası çalışmalarının daha erken başlaması gerektiğini ifade etmiş, U4 THM'nin kendi kimliğini kabak kemane üzerinden ifade edebilecek çalışmaların tümünü değerli bulduğunu ifade etmiştir. U6 daha önce böyle bir çalışma yapılmadığını dolayısıyla bu çalışmanın çok önemli olduğunu belirtmiştir.

Bu bilgiler ışığında görüşme sorularının yeterli olduğu ve kabak kemanede açış çalışmalarının eğitim durumlarında kullanılmasıyla ilgili tüm merak edilen konuları kapsadığı

düşünölmektedir. Bu denli önemli bir konu hakkında çalışma olmamasının literatürde büyük eksiklik olduğu görölmektedir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın tartışma, sonuç ve öneriler bölümü hakkında tespit ve görüşler verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu araştırma kabak kemane eğitimine, icrasına ve literatürüne katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Açış icrasının kabak kemane eğitimi veren Konservatuvarlardaki yeri, önemi, eğitiminin verilir verilmediği, veriliyorsa hangi kazanımlardan sonra verildiği konuları üzerinde durulmuştur. Alanında uzman öğretim elamanlarına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

Kabak kemane açış eğitimi sürecinin her Üniversitede farklı ilerlediği görülmüştür. Görüşme yapılan öğretim elamanlarının hepsi açış icrasını önemli bulsa da farklı sebeplerden bazı konservatuvarların açış eğitimi vermediği görülmüştür. Çoğu Üniversite açış eğitimi lisans düzeyinde verse de bazı Üniversite hocaları açış icrasının ileri düzeyde bir icra biçimi olduğu, bu bakımdan lisans düzeyine yetiştiremedikleri için eğitimi vermediklerini söylemişlerdir. Buna karşın lisans 1 düzeyinde açış eğitime başlayan konservatuvar da vardır. Lisans düzeyinde açış eğitimi veren Üniversitelerin de aralarında usta-çırak ilişkisi gibi benzerlikler olsa da açış eğitiminin hangi dönem verilmesiyle ilgili farklılıklar mevcuttur. Bununla ilgili tartışmalar devam etmektedir. Açış eğitiminde farklılıklar olduğu gibi ortak bir ölçme değerlendirme şablonunun da bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bazı öğretim elemanları açış icrasını ölçme değerlendirme de kullansa da, açış eğitimi vermesine karşın açış icrasını ölçme değerlendirmeye tabi tutmayan öğretim elemanları olduğu görülmektedir. Ortak bir şablon oluşturulmasının önemli olabileceği düşünülmektedir.

Taksim ve açış terimlerini bazı uzmanlar aynı anlamda kullansalar da bazı uzmanlara göre de açış ve taksim ayrı icra biçimleridir. THM’de “açış” terimi daha çok kullanılırken TSM’de “taksim” teriminin kullanıldığı görülmüştür. Bu konuda da fikir ayrılıkları mevcuttur.

Araştırma bünyesinde bulunan konservatuvarlar genel olarak değerlendirildiğinde açış eğitim süreci bazı noktalarda uyum içerisinde ilerlese de çoğu noktada farklılıklar olduğu

görülmektedir. Bu konuda hocaların ortak bir eğitim programı, ortak bir yöntem ve ortak bir ölçme değerlendirme şablonu oluşturmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Dinçel, D.(2018) Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda kemane eğitiminin incelenmesi, adlı çalışmasında durum değerlendirmesi yapmış, kemanede dersinin haftada kaç saat olması gibi daha genel bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmaya paralel olarak bizim çalışmamızda kemane eğitimi üzerinedir. Yine paralel olarak durum değerlendirilmesi yapılmış ancak içerik olarak daha özele inilmiş, hangi kazanımın hangi dönemde verildiği gibi bilgiler üzerinde durulmuştur.

Demirbilek,S.(2018) Hakkı derman'ın keman taksimlerinin tahlili ve bu tahliller doğrultusunda keman eğitiminde kullanılacak araştırmaların oluşturulması, adlı çalışmasında notasyon üzerinde durulurken bu çalışma ise daha çok teoriktir. Bu çalışmanın sonraki aşamasında kabak kemanede açış ile ilgili araştırmalar oluşturulabileceği düşünülmektedir.

5.2. Sonuç

Kabak kemane eğitimi veren ve araştırma kapsamında bulunan 7 konservatuvar'ın müfredatında açış eğitimi bulunurken diğer 2 konservatuvar'ın müfredatında açış eğitimi bulunmadığı tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak kabak kemane eğitimi veren her konservatuvar'ın aynı zamanda kabak kemanede açış eğitimi vermediği görülmektedir.

Araştırma bünyesinde bulunan konservatuvarlar çerçevesinde kabak kemane taksim kazanımı genellikle lisans 3 ve lisans 4 seviyesinde uygulanmaktadır.

Türkiye'de bulunan konservatuvarlarda kabak kemanede açış eğitiminin usta-çırak ilişkisi ve taklit ederek öğrenme yoluyla verildiği, açış icrasının temelini geleneksel yollarla devam ettiği gözlemlenmiştir.

Kabak kemanede açış yapabilmek için icracının ezgi dağarcığının geniş olması, yöre ve eser bilgisinin üst düzeyde olması, makam bilgisinin olması, kabak kemaneye teknik açıdan hakim olması gibi kabak kemaneyi ileri düzeyde icra etmesini sağlayan üst düzey kazanımlar gerektirdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca açış yaparken kullanılan vibrato, glissando, uzun yay ve kısa yay geçişleri gibi tekniklerin kullanılabilmesi için öğrencinin sağ ve sol el ince kaslarının gelişmiş olması gerektiği görülmektedir. Bu bakımdan başlangıç aşamasında açış eğitimi uzmanlar tarafından uygun görülmemektedir.

Öğrencinin kabak kemanede açış yapması, kendi müzikal kimliğini oluşturması ve özgün icra yeteneğini geliştirmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Kabak kemanede açış çalışmalarında hangi yöreden açış yapılacaksa o yörenin mahalli sanatçılarının ve yörede sık kullanılan sazların dinlenmesi, yöre motiflerine ilk kaynaktan ulaşmak bakımından önem taşıdığı görüşüne varılmıştır.

Diğer sazlarda bulunan motif ve süslemelerin kabak kemaneyle uyarlanarak icra edilmesinin yörenin özelliklerini kabak kemaneyle yansıtabilmek adına önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Her yöre kendi yöresel sazları ile ve mahalli icracıları tarafından dinlenmelidir.

Kabak kemane açış çalışmalarında diğer icracıları dinlemek öğrenmenin devamlılığın sağlanması bakımından önemlidir.

Kabak kemane eğitiminde açış icrası öncelikle THM'nin kendisine özgü motif ve süslemeleri kullanılarak yapılmalıdır.

Taksim kazanımının yöresel eser icralarında da büyük bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Mahmut Cemal Sarı'nın yayımlamadığı 'Açış- Uzun Hava Yöntemi' adlı kitabın örnek bir kaynak teşkil ettiği sonucuna varılmış, bu kaynaktan faydalanmanın yararlı olacağı görüşü ortaya çıkmıştır.

ÖNERİLER

5.3. Öneriler

Kabak kemane icrasında diğerk müzik türlerinin de icra edileceği gibi ‘Türk Halk müziği açış icrasında’ öncelikle geleneksek motifler kullanarak açış icrası yapılmalı ve kabak kemanenin kökleri korunmalıdır.

Kabak kemane açış kazanımının daha erken dönemlerde uygulanması ve tıpkı Azerbaycan konservatuarlarında uygulanan mugam dersi gibi Türkiye’de bulunan konservatuarlarda da yalnızca açış eğitimini içeren özel bir ders olması üst kabak kemane icraları yetiştirmek bakımından önemlidir.

Türk halk müziğinde kullanılan açışlarda yöresel motiflerde hangi süsleme ve tekniklerin kullanıldığının belirlenmesi, eğitim kurumlarında belirli bir sıralama ile kazanıma dönüştürülmesi Türk halk müziği ve kabak kemane eğitimi bakımından önem taşımaktadır.

Kabak kemane açış ile ilgili herhangi bir kaynak kitap ve çalışma olmadığı belirlenmiş, bu konuda yapılacak her çalışmanın değerli olduğu görülmüştür.

Bu çalışmanın kabak kemane açış icrasında metot kitabı için ön çalışma niteliğinde olabileceği düşünülmektedir.

Değışen ve gelişen dünyada kabak kemanin tarihi kazanımları korunarak geliştirilmeye devam edilmelidir.

KAYNAKLAR

Akyol, A. (2017) *Kabak Kemane'nin Dünü Bugünü ve Yarını*, İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, Cilt 3, Sayı 1, 163-181.

Akyol, A. (2017) *Kemane Tarihi*, İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi.

Bircan, O. (2010). *Kemane İcrasında Artikülasyon ve Yay Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, HALIÇ ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çelik, Ö. (2018). *Batı Anadolu'da Kabak Kemane ve İcra Geleneği*, Doktora Tezi, EGE ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Çelik, Ö. Kabak kemane metodu 1.

Gazmihal, Ragıp M., İkliğ, Ankara, 1958, s.5., Ses ve Tel Birliği Yayınları

Doğan Sevinç, H. Kültürel Temsile İlişkin İşitsel İfade Yolu Olarak Türk Müziği'nde Taksim, Müzikte Temsil ve Müziksel Temsil Dergisi.

Özkan, İ.H. (2010) TDV İslam Ansiklopedisi, s. 478

Özdemir, M. A. (2020). *İkliğ Metodu (Yaylı Bağlama) Başlangıç Seviyesi -1-*. İstanbul: Gram Kitap, Parodi Yayıncılık Pazarlama Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

Sezer, S. (2016). *Kabak Kemane İle Azeri Kamançası'nın Yapı ve İcra Tekniği Açısından Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, FIRAT ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Şener, G. (2019). *Kabak Kemane'nin Tarihsel Süreci*

Şimşek, M. (2013). *Teke Yöresi Burdur İli Mahalli Kemane İcracılarının Yöresel Kemane Çalım Teknikleri*. Yüksek Lisans Tezi, HALIÇ ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Turan, Ş. (2014). *Türk Kültür Tarihi, Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Türk Halk Müsikisi Çalgı Bilgisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1984, s.11-19.

Yöntem, V. (2020). Kabak Kemane Eğitiminde Sağ ve Sol El Tekniklerini Geliştirici Özgün Etüt Ve Eser Önerileri. Sanatta Yeterlilik Tezi, AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Yürek Şen, A. (2017). Kabak Kemane Çalgısı İçin Başlangıç Düzeyinde Bir Çalışma Sistematiği Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

Bu bölümde Akdeniz Üniversitesi Antalya Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Ana Sanat Dalı lisans düzeyi kabak kemane müfredatı incelenmiş ve Mahmut Cemal Sarı'nın Açış- Uzun hava yöntemi metodundan örnek alıştırma yorumlanmıştır. Demirek,S.(2018) Hakkı derman'ın keman taksimlerinin tahlili ve bu tahliller doğrultusunda keman eğitiminde kullanılacak araştırmaların oluşturulması, adlı çalışmasından taksim alıştırması örneği gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca bu bölüm içerisinde uzman grubuna yönelik yapılandırılmış görüşme sorularına yer verilmiştir.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
ANTALYA DEVLET KONSERVATUVARI

GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ ANASANAT DALI LİSANS DEVRESİ KABAK
KEMANE MÜFREDATI

LİSANS 1

a) Teknik çalışma ve etütler

- ❖ Tarihçesinin öğretilmesi,
- ❖ Tutuş pozisyonunun öğretilmesi,
- ❖ Akort sisteminin öğretilmesi,
- ❖ 1'lik, 2'lik, 4'lük, 8'lik yay çekme çalışmaları,
- ❖ Bütün tellerde 1, 2, 3 ve 4. parmak çalışmaları,
- ❖ 1 oktav gam çalışmaları,
- ❖ Hüseyini makamı dizisinde etütler,
- ❖ 2 oktav gam çalışmaları.

b) Repertuvar

- ❖ TRT. Rep. No:110 yöre: Ordu/Fatsa "Hekimoğlu derler benim aslıma",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 94 "Avşar zeybeği"
- ❖ TRT. Rep. No:441 yöre: Manisa "Kırmızı buğday ayrılmıyor sezinden"
- ❖ TRT. Rep. No:3275 yöre: Şarkışla "Hacel obasını engin mi sandın"
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 322" Muğla zeybeği",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 61 "Aydın zeybeği",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 74 "Kocaaşar zeybeği",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 106 "Abaz zeybeği",
- ❖ TRT. Rep. No: 493 yöre: Burdur "Yayla yollarında yürüyüp gelir",
- ❖ TRT. Rep. No:2665 yöre: Burdur "Dirmilcik'ten gider yaylanın yolu",
- ❖ TRT. Rep. No:1396 yöre: Akseki "Antalya'nın mor üzümü".

LİSANS 2

a) Repertuvar

- ❖ TRT. Rep. No:1045 yöre: Konya "Ermeneg'in keklikleri ötüyor"
- ❖ TRT. Rep. No:1384 "haydi bizim evde şeker lokum badem var",
- ❖ TRT (çalgısal) Rep. No: 23"Konya divan ayağı",
- ❖ TRT. Rep. No:1491 yöre: Konya "Elmaların yongası",
- ❖ TRT. Rep. No:2966 yöre: Konya "Şu Bursa'nın kestanesi",
- ❖ TRT. Rep. No:2360 yöre: Yozgat "Yeşil ayna takındın mı beline",
- ❖ TRT. Rep. No:20 yöre: Yozgat "Hastane önünde incir ağacı",
- ❖ TRT. Rep. No:33 yöre: Kırşehir "Şu dağlar ulu dağlar",

LİSANS 3

a) Repertuvar

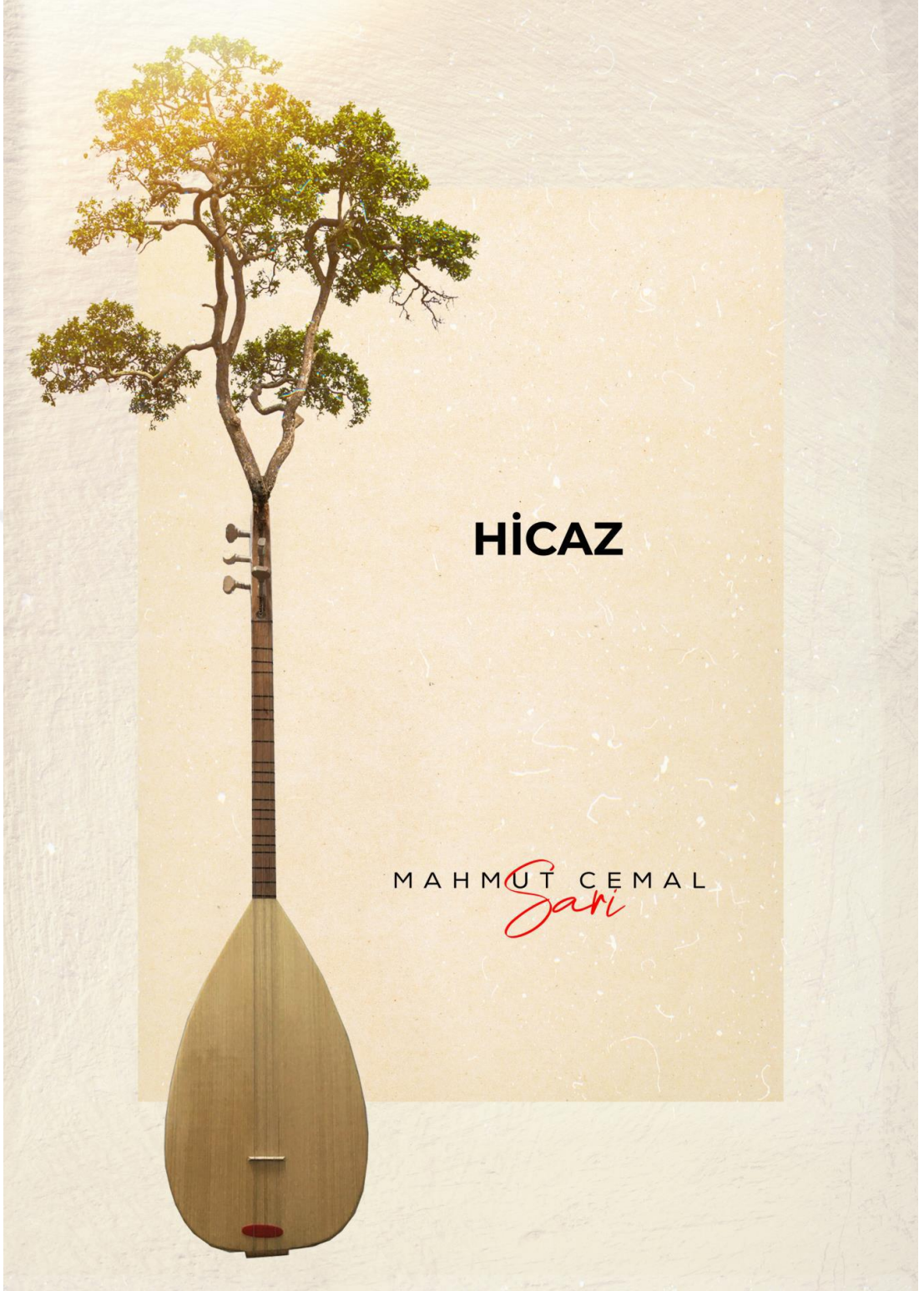
- ❖ TRT. Rep. No:1156 yöre: Silifke "İndim geldim Silifke'den buraya",
- ❖ TRT. Rep. No:1657 yöre: Silifke "Silifke'nin yoğurdu",
- ❖ TRT. Rep. No:950 yöre: Silifke "Açıl ey ömrümün varı",
- ❖ TRT. Rep. No:1480 yöre: Silifke "Portakalım tekerlendi",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 229" Gök karga",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 235" Nerden gelirsin ",
- ❖ TRT. Rep. No:2879 yöre: Iğdır "Bahçalarda barım var",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 302" Dost bağında ",
- ❖ TRT (çalgısal) Rep. No: 28 "Naz barı",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 152" Başbar",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 180" Uzundere",
- ❖ Tarkan Erkan T.H O. Müziklerinden örnekler s. 159" Hançer barı",

LİSANS 4

a) Repertuvar

- ❖ Gurbet Havaları,
- ❖ Barak havaları,
- ❖ Bozlak açış,
- ❖ TRT. Rep. No:1262 yöre: İçel "Kullar olam seni doğuran anaya",
- ❖ TRT. Rep. No:1917 yöre: Silifke "Çaya vardım çay bulanık",
- ❖ TRT. Rep. No:412 yöre: Silifke "Başına bağlamış astar",

Açış çalışmalarının lisans 4 düzeyinde müfredatta yer aldığı görülmektedir. Buradan açış çalışmalarının ileri seviyelerde icra edilebilen bir icra biçimi olduğu düşünülebilir.

Makam: Hicaz
Alıştırma: 1

② ↓ ↑ ③ ↓ ① ↑ ③ ↓ ② ↑ ↓ ↑ ③ ↓ ① ↑ ↓

1 2 3 0 3 2 1 2 3 0 1

Makam: Hicaz
Alıştırma: 2

② ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ③ ↓ ① ↑ ③ ↓ ② ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ③ ↓ ① ↑ ↓ ↑ ↓ ↓ ↑ ↓

1 2 1 0 1 2 3 0 3 2 1 2 3 0 1 0 2 4 1 1

Makam: Hicaz
Alıştırma: 3

② ↓ ^ v ③ ↓ ^ ② ↓ ↑ ③ ↑

2 1 2 3 0 2 1 0

Makam: Hicaz
Alıştırma: 4

② ↓ ③ v ② ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ③ ↑ ① ↓ ③ ↓ ① ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ③ ↓ ① ↓

1 3 2 1 0 1 2 3 0 3 0 1 2 1 0 3 0

Makam: Hicaz
Alıştırma: 5

① ↓ ∨ ^ ↓ ↑ ↓ ③ ∨ ① ↑ ↓ ↑ ↓

0 1 0 1 0 0 3 0 1 0 0

Makam: Hicaz
Alıştırma: 6

③ ↓ ① ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ③ ↓ ② ↑ ↓ ↑ ↓ ③ ↓ ① ↑ ↓ ↑ ↓ ∨ ↑ ↓

3 0 1 2 1 0 3 2 1 2 3 0 1 0 2 4 1 1

Makam: Hicaz
Alıştırma: 7

① ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ∨ ↑ ∨ ↓

1 2 4 2 4 1 2 0 2 4 2 4 1

Makam: Hicaz
Alıştırma: 8

① ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ↑ ↓ ∨ ↑ ∨ ↓

1 2 4 2 4 1 2 0 2 4 2 4 1

Makam: Hicaz
Alıştırma: 9

③ ↓ ① ↑ ↓ ↑ ↓ ② ∨ ^ ↓ ① ↑ ↓ ∨ ↑ ↓

3 0 1 2 0 1 0 2 1 0 4 1 1

Makam: Hicaz
Alıştırma: 10

② ↓ ↑ ↓ ↑ ① ↓ v ② ↓ ↑ ③ ↓ ② ↑ ③ ↓ ① ↑ ↓ ↑ v ↓

Alıştırmaların cümleler halinde basitten zora doğru ilerlediği görülmüştür. Parmak numaraları çektirmeler ve süslemeler bağlamaya göre yazılmıştır. Bu bakımdan Mahmut Cemal Sarı'nın yazmış olduğu "Açış – Uzun Hava Yöntemi" bizim için bir kaynak teşkil etse de kabak kemane için yazılmadığı, teknik, parmak numarası, mızrap farklılıklarının olduğu görülmektedir. Burada bulunan notaların kabak kemane eğitiminde kullanılırken parmak numarası, süsleme ve yay çekme farklılıklarının kabak kemane uyarlanmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Hicaz Alıştırma

♩ : 60-80

1 h.vib h.vib h.vib

3 3 3 h.vib Gliss. Gliss.

5 3 sul pont..... ord

7 h.vib h.vib h.vib h.vib h.vib

9

11 3

13 3

15 Gliss. Gliss.

17 Gliss. Gliss. h.vib tr

19 6 6

Demirbilek,S.(2018) Hakkı derman'ın keman taksimlerinin tahlili ve bu tahliller doğrultusunda keman eğitiminde kullanılacak araştırmaların oluşturulması, adlı çalışmasından oluşturduğu bu alıştırma yaylı olması bakımından kabak kemane icrasına yakın olsa da TSM olması bakımından farklılıklar göstermektedir.

Uzman grubuna yönelik sorular aşağıdaki gibidir;

KİŞİSEL BİLGİLER

Unvanı:

Cinsiyet:

Öğrenim Durumu:

Çalıştığı Kurum:

- 1- Kurumuzda kabak kemanede çalgı eğitimi sürecinde açış eğitimi veriliyor mu?
- 2- Kabak kemane eğitimi sürecinde açış çalışmalarının gerekliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Neden?
- 3- Kabak kemanede açış çalışmaları yapılabilmesi için öğrencilerinizde hazırbulunuşluklar konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- 4- Kurumunuzda kabak kemane eğitimi sürecinde açış çalışmalarına hangi kazanımlardan sonra ve hangi yarıyıldan başlanmasıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?
- 5- Kabak kemane eğitimi sürecinde açış çalışmalarıyla ilgili izlediğiniz yöntem hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 6- Kurumunuzda kabak kemane eğitimi sürecinde açış çalışmalarında usta-çırak ilişkisi ile verilen eğitim hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 7- Kabak kemanede açış çalışmaları hakkında takip ettiğiniz herhangi bir metot, etüt veya egzersiz kaynakları mevcut mu? Yararlanıyorsanız bu kaynaklar hakkında bilgi veriniz.
- 8- Kabak kemanede açış çalışmalarıyla ilgili kendinizin üretmiş olduğu herhangi bir metot, etüt, egzersiz ve benzeri çalışmalar var mı? Var ise bu çalışmalar hakkında bilgi veriniz.
- 9- Kabak kemane açış çalışmalarında kurumunuzda veya kurumunuzun dışında önerebileceğiniz kaynaklar var mı? Var ise bu kaynaklar hakkında bilgi veriniz.
- 10- Taksim çalışmalarında diğer kemane icracılarını dinlemek ne derece önemli? Neden?

- 11- Kabak kemanede açış çalışmalarının ölçme ve değerlendirmede kullanılıp kullanılmaması hakkındaki görüşleriniz nelerdir? Neden?
- 12- Kabak kemane eğitimi sürecinde açış çalışmalarında diğer sazlardaki motif ve süslemelerin kabak kemaneye uyarlanıp uyarlanmamasıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?
- 13- Kabak kemanede 'açış' veya 'taksim' kelimelerinden ziyade kullandığınız başka terimler var mı?
- 14- Kurumunuzda kabak kemane eğitimi süreci açış çalışmalarında THM yöresel motifleri ile yöresel olmayan icra biçimleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 15- Kabak kemanede açış çalışmalarının kabak kemane icrasına katkıları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
- 16- Kabak kemane eğitiminde açış çalışmalarıyla ilgili önereceğiniz kemane icracıları kimlerdir? Neden?
- 17- Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?